

DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO
ŁUCKIEGO

T R E Ś Ć

CZĘŚĆ URZĘDOWA.

Poz. Poz.: 45. Ostrzeżenie przeciw przedwczesnemu wyzbawianiu się obligacji Pożyczki Narodowej. 46. O przestrzeganiu przez uczącą się młodzież ustawy o powsz. obowiązku służby wojsk. 47. O pieczęciach szkół prywatnych. 48. Nowe wzory akcyj Banku Polskiego. 49. Ulgi kolejowe dla wycieczek szkoln. i przy przejazdach na kolonie. 50. O wykorzystywaniu ulg kolejowych. 51. Przestrzeganie przepisów o przymusowym szczepieniu przeciwko ospie. 52. Propaganda przeciwjaglicza. 53. Kursy wakacyjne w. f. dla naucz. szk. średnich i zawod. 54. Kursy wakacyjne w. f. dla naucz. szkół powsz. 55. Plany godzin w publ. szk. powsz. dwujęzycznych. 56. Kino objazdowe Związku Strzeleckiego. 57. W sprawie nadzoru nad szkołami prywatnymi. 58. W sprawie ochrony izolatorów na słupach telefonicznych. 59. W sprawie tępienia osu i chwastów. 60. W sprawie urządzania imprez w szkołach.

Komunikaty. Z działalności T-wa Popierania Budowy Publ. Szk. Powsz. na Wołyniu. Ruch służbowy. Nabytki Państw. C. B. P.

CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA.

Stanisław Wiącek. — Uczniowie.

Równe, dnia 1 czerwca 1934 r.

Nr. 6 (111).

Rok XI.

CZĘŚĆ URZĘDOWA

45.

Ostrzeżenie przeciw przedwczesnemu wyzbywaniu się obligacyj Pożyczki Narodowej.

Okólnik Ministerstwa W.R. i O.P. z dnia 5.V.1934 r. Nr. I R-3882/34.

Na skutek pisma Pana Komisarza Generalnego Pożyczki Narodowej z dnia 24 kwietnia 1934 r. Nr. 4476/34 proszę o ostrzeżenie podległego personelu przed zawieraniem transakcyj sprzedaży obligacyj Pożyczki Narodowej przed ich otrzymaniem oraz przed unormowaniem przez Pana Ministra Skarbu sprawy cesyj z uwagi na to, iż obligacje Pożyczki Narodowej, jako papier imienny, będą wydawane wyłącznie pierwotnym nabywcom (subskrybentom).

Obligacje Pożyczki Narodowej będą opiewały na złote w zlocie, co w związku z wysokim (6⁰/o) oprocentowaniem stanowi niewątpliwie dobrą lokatę kapitałów. Z tych względów obligacje te będą poszukiwane w obrotach, a niemniej instytucje kredytowe umożliwią, zwłaszcza słabszym posiadaczom, lombard obligacyj w kursie możliwie wysokim. Wyzbywanie się przeto obligacyj za cenę niższą od ceny nabycia naraża nie tylko na poważne straty subskrybentów, lecz ponadto musi być uznane za szkodliwe dla interesu państwowego. Zawieranie takich transakcyj jest niemniej ryzykowne dla nabywców, którzy narażeni są na odmowę ze strony Placówek subskrybcyjnych wydania obligacyj.

Dyrektor Departamentu (—) *K. Makuch.*

46.

O przestrzeganiu przez uczącą się młodzież przepisów ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej.

Okólnik Ministerstwa W.R. i O.P. z dnia 1.V.1934 r. Nr. I Praw. 2542/16/34.

Stwierdzono, że większość uczącej się młodzieży nie zna przepisów dotyczących ustawy z dnia 23 maja 1924 r. o powszechnym obowiązku wojskowym, której jednolity tekst ogłoszony został w Dzienniku Ustaw R.P. Nr. 60 poz. 455 z roku 1933.

Zaniedbanie wykonania postanowień tej ustawy, jak :

- 1) niezgłoszenie się w terminie do rejestracji 18 i 20 letnich,
  - 2) niestawienie się w terminie wyznaczonym na komisję poborową albo też niezgłoszenie się na wezwanie władz administracyjnych i samorządowych w sprawach wojskowych,
  - 3) niezadośćuczynienie obowiązkowi meldunkowemu (niezawiadomienie o zmianie adresu), lub też wyjazd zagranicę bez zastosowania się do ustalonych przepisów wojskowych,
- pociąga za sobą karę aresztu do 3 miesięcy i grzywny do 3.000 zł. albo jedną z tych kar.

W znowelizowanej ustawie uchylono przepisy dawnego art. 117, według którego z każdą karą za przekroczenie powyższych przepisów łączyła się utrata prawa do odroczenia i do skróconej służby wojskowej; wobec tego, by zapobiec nieprzestrzeganiu omówionych wyżej przepisów, — Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wydało zarządzenie do podległych władz, aby te ostatnie, które dotychczas stosowały częstokroć zbyt niski wymiar kary (przeważnie kilku złotych grzywny), obecnie nakładały kary surowsze.

Mając na uwadze dobro młodzieży, Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego poleca, aby dyrekcje i kierownictwa szkół odpowiednio pouczały i przypominały młodzieży, której to dotyczy, konieczność gruntownego zaznajomienia się ze wspomnianą ustawą, a w szczególności z przepisami art. 24, 27, 34, 35, 59 ust. ostatni, 63, 66, 94, 95 i 99 i stosowania się do nich.

Dyrektor Departamentu (—) *K. Makuch.*

47.

O pieczęciach prywatnych szkół oraz zakładów naukowych i wychowawczych.

Okólnik Ministerstwa W.R. i O. P. z dn. 23.IV.1934 r. Nr. I Praw. 1005/15/34.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wyjaśnia, że na pieczęciach prywatnych szkół oraz zakładów naukowych i wychowawczych, o których jest mowa w okólniku Nr. 153 z dnia 29 października 1933 r. (I Org-1005/41/33), napis winien być umieszczony w otoku, podobnie jak w pieczęciach szkół państwowych. Pole koła w środku pieczęci, gdzie na pieczęciach szkół państwowych mieści się orzeł, należy wykorzystać na umieszczenie tam nazwy miejscowości — siedziby szkoły.

Dyrektor Departamentu (—) *K. Makuch.*

KURATORJUM
OKRĘGU SZKOLNEGO ŁUCKIEGO

Równe, dnia 7.V.1934 r.

Nr. O-8601/34.

Pieczęcie szkół prywatnych oraz zakładów naukowych i wychowawczych.

Powyzszy okólnik Ministerstwa podają do wiadomości i przestrzegania, jako uzupełnienie poprzednio wydanego w tej sprawie okólnika z dnia 29.X.1933 r. Nr. I.O-1005/41/33 (Dz. Urz. Kurat. O. S. L. Nr. 10, poz. 100 z 1933 r.).

Kurator Okręgu Szkolnego (—) J. FIREWICZ.

48.

OdpisMINISTERSWO SKARBU
L. D. III. 6495/3/34.

Warszawa, dnia 17 kwietnia 1934 r.

Zamiana akcji Banku Polskiego
na akcje nowego wzoru.Do
Kancelarii Cywilnej Prezydenta Rzeczypospolitej, Biura Sejmu i Senatu, Najwyższej Izby Kontroli, Prezydjum Rady Ministrów, wszystkich Ministerstw.

Okólnikiem z dnia 26.III.1934 r. Nr. 19 St. powiadomił Bank Polski wszystkie Ministerstwa o terminie i sposobie dokonania wymiany dotychczasowych akcji Banku Polskiego na akcje nowego wzoru.

W związku z powyższem Ministerstwo Skarbu ustala następujący jednolity tryb postępowania przy zamianie akcji Banku Polskiego w tych przypadkach, kiedy akcje te złożone zostały do dyspozycji poszczególnych władz, urzędów i instytucyj państwowych na sumy depozytowe w kasach urzędów skarbowych.

Wspomniany w ustępie 3 zacytowanego okólnika Banku Polskiego obowiązek porozumiewania się z właścicielem akcji przed dokonaniem ich zamiany ciąży na właściwej władzy dysponującej, która z reguły posiada dokładny adres właściciela.

Po porozumieniu się z właścicielem władza (urząd, instytucja) dysponująca wystawia asygnację, zlecając w jej treści odesłanie akcji do właściwego Oddziału Banku Polskiego celem dokonania zamiany na akcje nowego wzoru „na okaziciela”, oraz wskazując, na jakiej wartości odcinki ma nastąpić zamiana.

O ile akcje zawierałyby niezrealizowane kupony, władza dysponująca powinna oprócz asygnacji przesłać kasie urzędu skarbowego pisemną dyspozycję wydania właścicielowi wszystkich pozo-

stałych przy akcjach kuponów, w przeciwnym razie kasa we własnym zakresie kupony odetnie i prześle do zrealizowania właściwemu Oddziałowi Banku Polskiego, zaś uzyskaną z realizacji kwotę— po potrąceniu ewentualnych kosztów pocztowych względnie manipulacyjnych — zarachuje na sumy depozytowe tej władzy, do dyspozycji której złożone były akcje.

Przy zamianie żądane będą prawdopodobnie wyłącznie tylko akcje na okaziciela, jako łatwo nadające się do wszelkiego rodzaju obrotów, jak pozbycie, deponowanie i t. p. O ile jednak zajdzie przypadek żądania zamiany zdeponowanych akcji na akcje imienne (jeżeli depozyt zawiera co najmniej 25 sztuk akcji), wtedy władza dysponująca zwraca akcje właścicielowi, po uprzednim złożeniu przez niego w kasie urzędu skarbowego równowartości w gotówiźnie lub innych papierach wartościowych; w tych więc przypadkach zamiany dokonywuje klient we własnym zakresie.

Ministerstwo Skarbu uprasza o wydanie potrzebnych zarządzeń.

Dyrektor Departamentu (—) *Nowak*.

KURATORJUM
OKRĘGU SZKOLNEGO ŁUCKIEGO

Równe, dnia 7 maja 1934 r.

Nr. O-8941/34.

Nowe wzory akcji Banku Polskiego.

Nawiązując do Komunikatu zamieszczonego w Dzienniku Urzędowym Kuratorjum O.S.Ł. z dnia 1 maja 1934 r. Nr. 5 na stronie 215, podaję do wiadomości i stosowania powyższy odpis zarządzenia Ministerstwa Skarbu, ustalającego jednolity tryb postępowania przy zamianie akcji Banku Polskiego na akcje nowego wzoru.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) J. FIREWICZ.

49.

Odpis

MINISTERSTWO KOMUNIKACJI
Departament Handlowo-Taryfowy

Warszawa, dnia 13 kwietnia 1934 r.

Nr. HO-II 27/18.

Do
Wszystkich Dyrekcyj Okręgowych
Kolei Państwowych.

Nawiązując do okólnika z dnia 29 marca 1934 r. Nr. HO.II.235 w sprawie wydania Dodatku I do Zbioru ulg pozataryfowych na przewóz osób i bagażu na linjach normalnotorowych P. K. P., (instr. H—I—a) Ministerstwo Komunikacji poleca co następuje:

Z ważnością od dnia 15 kwietnia pozycja 29 powyższej instrukcji otrzymuje następujące nowe brzmienie: „Poz. 29. Wycieczki szkolne i przejazdy na kolonje”.

(Ulga ważna do odwołania.)

1. Uprawnieni:

(1) Wychowawcy wymienionych w § 31, p. 1 ustęp (1) TOBE zakładów naukowych państwowych, lub zakładów naukowych prywatnych, którym przyznano prawa szkół państwowych, lub które postawione zostały narówni z zakładami państwowemi;

(2) Wychowawcy zakładów naukowych, nie mających praw szkół państwowych;

(3) Wychowawcy ochronek i burs i t. p. instytucyj o charakterze zakładów wychowawczych;

(4) Młodzież wysyłana na kolonje przez szkoły lub instytucje dobroczynne, w wieku do 18 lat;

(5) Czynniki członkowie związków harcerskich (ogłoszonych w Dzienniku Taryf i Zarządzeń Kolejowych), w wieku do 22 lat, przy wycieczkach wychowawczych lub w celach sportowych;

(6) Nauczyciele i nauczycielki szkół powszechnych na podstawie zaświadczeń przełożonych władz szkolnych;

(7) Personel nauczycielski lub inne osoby o charakterze nadzorczym, towarzyszące przy przejazdach zbiorowych na wycieczki lub kolonje osobom, o których mowa pod 1 do 5.

2. Warunki stosowania.

Ulgę stosuje się w wagonach II i III klasy pociągów osobowych w dowolnych relacjach pod warunkiem, iż w wycieczce lub wyjeździe na kolonję bierze udział co najmniej 10 osób uprawnionych.

Osoby, o których mowa pod 1(7), korzystają z ulgi pod warunkiem, iż ilość ich nie przekracza 1 osoby na każdym 10 wychowawców, dzieci lub harcerzy.

Celem uzyskania ulgi dla osób, o których mowa w p. 1(1), właściwa władza szkolna powinna zwrócić się do stacji wyjazdów z pisemnem zgłoszeniem przejazdu zbiorowego na formularzu w/g wzoru Nr. 3 TOBE, najpóźniej na 24 godziny przed rozpoczęciem przejazdu.

Celem uzyskania ulgi dla osób, o których mowa w p. 1 (2), (3), (4), (5) i (6) musi być uprzednio wyjednanie w D. O. K. P., w obrębie której leży stacja wyjazdu, pozwolenie na zastosowanie ulgi, z zachowaniem wymagań § 32 p. 2 ust. (4) TOBE. O udzieleniu ulgi powiadamia D.O.K.P. na druku, stanowiącym równocześnie zaświadczenie na prawo otrzymania biletów ulgowych. Przytem podania, dotyczące wychowawców szkół, o których mowa w p. 1 (2),

powinny być poparte przez przełożoną władzę państwową szkolną (Kuratorjum odnośnego okręgu szkolnego).

Przy wycieczkach uczniów wszelkich (zatem także państwowych) publicznych szkół dokształcających zawodowych, wymagane jest również zezwolenie D.O.K.P., udzielane tylko na podstawie pisemnego podania kierownictwa szkoły, popartego przez Kuratorjum odnośnego okręgu szkolnego.

3. Opłaty.

Ceny biletów ulgowych na pociągi osobowe wynoszą połowę opłat podanych w tabeli „B”. Opłatę za każdą osobę zaokrągla się jednak do najbliższej liczby, podzielonej przez 5.

Na 10 osób, wymienionych w punkcie 1, w ustępie (1) do (5) przewozi się ponadto jedną niezamożną osobę uprawnioną bezpłatnie.

4. Ograniczenia.

Przejazd w pociągach pośpiesznych dozwolony jest tylko na podstawie każdorazowego zezwolenia Dyrekcji O.K.P. i to jedynie za uiszczeniem pełnej dopłaty dodatkowej za pośpiech według tabeli „B”.

p. o. Dyrektora Departamentu (—) *Ceceniowski*

W sprawie ulg kolejowych dla wycieczek szkolnych i przy przejazdach na kolonie.

Okólnik Ministerstwa W.R. i O.P. z dnia 25.IV.1934 r. Nr. I. Praw.-2540/53/34.

Wślad za pismem z dnia 5 marca 1934 r. Nr. I Praw.-2540/22/34 Ministerstwo podaje do wiadomości i stosowania załączony odpis okólnika Ministerstwa Komunikacji z dnia 13 kwietnia 1934 r. Nr. HO. II-27/18, w sprawie ulg kolejowych dla wycieczek szkolnych i przy przejazdach na kolonie.

Załączony okólnik reguluje i wyjaśnia szczegółowo sprawę tych ulg i jest uzupełnieniem poprzednich zarządzeń Ministerstwa Komunikacji z dnia 1 lutego 1934 r. Nr. HOU-116 i z dnia 8 lutego 1934 r. Nr. HOU-116/2.

Ulga, przyznana przez Ministerstwo Komunikacji, oznacza 75% ulgę w stosunku do normalnej opłaty taryfowej, obowiązującej w roku 1933, utrzymuje się zatem do odwołania wymiaru ulgi z roku ubiegłego.

Naczelnik Wydziału (—) *Ł. Dubiel.*

KURATORJUM
OKRĘGU SZKOLNEGO ŁUCKIEGO

Równe, dnia 7 maja 1934 r.

Nr. O-8665/34

Ulgi kolejowe dla wycieczek szkolnych
i przy przejazdach na kolonie.

Powyższe zarządzenie w sprawie ulg kolejowych dla zbiorowych wycieczek szkolnych i przy przejazdach na kolonie podaje do wiadomości oraz stosowania w związku z poprzednimi okólnikami Ministerstwa Komunikacji, podanymi w Dzienniku Urzędowym Kuratorjum O. S. Ł. Nr. 4, poz. 30.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) J. FIREWICZ.

50.

O wykorzystywaniu ulg kolejowych.

Okólnik Kuratorjum O. S. Łuckiego z dnia 8.V.1934 r. Nr. O.WF.-7700/34.

Na podstawie pisma Państwowego Urzędu Wychowania Fizycznego i Przystosowania Wojskowego z dnia 10.IV.1934 r. Nr. 550/I/Zaop. podaje do wiadomości, wykorzystania i stosowania następujące wyjątki zarządzenia w sprawie unormowania ulgowych przejazdów uczestników obozów i kursów organizowanych przez władze i organa W.F. i P.W.

Organizacje wzgl. Stowarzyszenia, które ubiegają się o pomoc materialną do której zalicza się zniżki kolejowe, przy organizowaniu obozów i kursów winne przedstawić wnioski na uznanie tychże za obozy i kursy pomocnicze wzgl. uzupełniające wyszkolenie w.f. i p.w., a to: odnośnie obozów i kursów organizowanych centralnie— do Państwowego Urzędu W.F. i P.W., a odnośnie organizowanych, przez niższe szczeble organizacyjne — do Okręgowego Urzędu W.F. i P.W.

Wnioski te powinny zawierać następujące dane:

- a) cel obozu lub kursu,
- b) program,
- c) czas trwania kursu (określać tygodniami wzgl. dniami),
- d) miejsce obozu wzgl. kursu (z podaniem najbliższej stacji kolejowej),
- e) datę rozpoczęcia kursu (w przybliżeniu, która uzależniona jest od warunków atmosferycznych),
- f) nazwisko i imię odpowiedzialnego komendanta wzgl. kierownika obozu lub kursu,
- g) wykaz personelu instruktorskiego z podaniem kwalifikacji i warunków, którym odpowiadać będzie,
- h) ilość uczestników,
- i) z jakiego terenu,

j) kto kwalifikuje i dobiera uczestników,

k) uwagi ogólne.

Celem umożliwienia Kier. Okr. Urz. W.F. i P.W. opracowania planu szkolenia rok szkolenia dzieli na 4 okresy, a mianowicie:

1-szy okres t. zw. wiosenny od 15.V.

2-gi " " letni " 15.IX.

3-ci " " jesienny " 15.XII.

4-ty " " zimowy " 15.III.

Zlecenia na przejazd (w myśl P.S. 245-10. z dnia 2.VI.1932 r. Zmiana — 1 do § 123) wystawiać należy tylko uczestnikom obozów i kursów, objętych planem szkolenia W.F. Państwowego Urzędu WF. i PW. wzgl. Okręgowych Urzędów W.F. i P.W., na które składają się:

A. Obozy i kursy własne, organizowane bezpośrednio przez władze i organa w.f. i p.w.

B. Obozy i kursy Stowarzyszeń wzgl. Organizacyj zakwalifikowane przez P.U. W.F. i P.W. wzgl. Okręgowe Urzędy WF. i PW. wzgl. Okręgowe Urzędy WF. i PW., jako obozy i kursy objęte planem szkolenia.

Obozy i kursy winny całkowicie mieścić się w wyżej podanych okresach i należy je zgłaszać w terminach następujących:

Obozy i kursy wykazane pod „B” winny być zgłoszone przez organizacje centralne — do Państwowego Urzędu WF. i PW., przez niższe szczeble organizacyjne do Okr. Urz. WF. i PW. w terminie miesięcznym przed rozpoczęciem okresu szkolenia, a mianowicie:

do dnia 15.II. na okres wiosenny

" " 15.IV. " " letni

" " 15.VIII. " " jesienny

" " 15.XI. " " zimowy

Okręgowe Urzędy WF. i PW. zostawiają:

kursy wzgl. obozy własne t. j. wykazane pod A., oraz

po zakwalifikowaniu i przyjęciu do własnego planu szkolenia kursy przedstawiają do Państwowego Urzędu WF. i PW. wykaz kursów wzgl. obozów w terminie 20-dniowym przed rozpoczęciem okresów szkolenia, a mianowicie do dnia:

25.II. na okres wiosenny

25.IV. " " letni

25.VIII. " " jesienny

25.XI " " zimowy

Terminy wyżej podane muszą być ściśle dotrzymane, a to celem umożliwienia Państwowemu Urzędowi WF. i PW. zatwierdzenia obozów i kursów i ich zgłoszenia do Min. Komunikacji na 2 tygodnie przed rozpoczęciem danego okresu szkolenia, a Ministerstwu Komunikacji terminowego rozesłania odnośnych zawiadomień do użytku podległego personelu.

O zatwierdzonych i zgłoszonych obozach i kursach do Min. Komunikacji, Państwowy Urząd WF. i PW. powiadomi Kierowni-

ków Okręgowych Urzędów WF. i PW. i dopiero wówczas Kier. Okr. Urz. WF. i PW. wydaje odpowiednie zarządzenie podległym organom, w celu wydania „Zleceń na przejazd” z uwzględnieniem zarządzeń, podanych poniżej.

Sposób wystawiania „Zleceń na przejazd” unormowano następująco:

a) wystawiający „Zlecenie na przejazd” powinien otrzymać od oficera powiatowego p.w., wzgl. od Organizacji imienną listę uczestników kursu, względnie obozu (L.p., nazwisko, imię, wiek, Nr. legitymacji).

b) do imiennej listy winny być dołączone legitymacje członkowskie p.w. wzgl. organizacji, zalegalizowane przez oficera p.w. na dany okres, w myśl poniższych zasad:

Legitymacje junaków p.w. wystawia powiatowy Komendant p.w. w myśl zasad podanych w Instrukcji Nr. 3 (L. dz. 6400/og. z dnia 22.V.1931 r.).

Członkom (kiniom) Organizacji (Stowarzyszeń) wystawia legitymacje odnośna Organizacja (Stowarzyszenie).

Legitymacje te muszą być podpisane przez junaka p.w., wzgl. członka (kinię) Organizacji (Stowarzyszenia).

Legitymacja członków Organizacji (Stowarzyszenia) winna być nadto zlegalizowana przez komendanta powiatowego, wzgl. obwodowego, wystawiającego dokument ulgowego przejazdu.

Ważność legitymacji nie może przekraczać okresu szkolenia (np. ważna na okres letni od 15.V do 15.IX.1934 r.).

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *J. Firewicz.*

51.

W sprawie przestrzegania przepisów ustawy o przymusowym szczepieniu ochronnem przeciwko ospie.

Okólnik Ministerstwa W.R. i O.P. z dn. 10.IV.1934 r. Nr. I.W.F. 1299/34.

Sprawozdania lekarzy, odwiedzających szkoły powszechne, notują dość często wypadki znajdowania się w szkołach pewnej liczby dzieci nieszczepionych powtórnie przeciwko ospie.

Celem usunięcia tego niedopuszczalnego stanu rzeczy Ministerstwo zarządza:

1) Niezwłocznie po otrzymaniu niniejszego okólnika Dyrekcje i kierownictwa szkół sprawdzą, czy wszyscy (tkie) uczniowie (enice) posiadają świadectwo o skutecznem przyjęciu się ospy tak po pierwotnem szczepieniu, jak i po powtórnem; w razie niemożności przedstawienia przez uczniów (enice) tych świadectw lekarze dokonają sprawdzenia szczepienia pierwotnego, jak i powtórnego.

W szkołach, nie mających lekarzy szkolnych, sprawdzanie pierwotnego szczepienia może być przeprowadzone przez nauczycieli (opiekunów klasowych). Sprawdzenie powtórnego szczepienia, o ile nie zostało przedłożone odpowiednie zaświadczenie, może być dokonane wyłącznie przez lekarza. Wyniki sprawdzenia należy zanotować bądź na osobnych listach, bądź w dziennikach klasowych.

Dzieci, które nie mają świadectw lub śladów szczepień, należy wciągnąć na specjalną listę imienną, którą należy przesłać natychmiast do właściwej powiatowej władzy administracji ogólnej (lekarza powiatowego). Lista imienna powinna podawać imię i nazwisko ucznia, miejsce zamieszkania (adres) oraz rok urodzenia.

Jeżeli liczba dzieci, którym musi być zaszczepiona ospa, jest dość znaczna, należy w porozumieniu z lekarzem powiatowym lub miejskim zorganizować szczepienie ospy na miejscu, w szkole.

Dyrekcje i kierownictwa szkół dołożą wszelkich starań, by do końca roku szkolnego nie było w szkole dzieci nieszczepionych powtórnie na ospę.

2) Ministerstwo przypomina, że w myśl postanowienia ustępu drugiego art. 8 ustawy z dnia 9 lipca 1929 r. o przymusowem szczepieniu ochronnem przeciwko ospie dzieci nieszczepionych w przepisanych terminach, t. j. w pierwszym i siódmym roku życia, nie wolno przyjmować do szkół. W związku zatem z zapisami i przyjmowaniem dzieci do pierwszej klasy szkoły powszechnej kierownictwa szkół winny żądać od uczniów (enic) przedstawienia świadectw zarówno pierwszego szczepienia ochronnego przeciwko ospie, jak również i powtórnego, — jeżeli zaś w danej miejscowości termin urzędowy dorocznych szczepień przypadnie już w okresie nauki szkolnej, winny dopilnować, by wszystkie dzieci, podlegające przymusowi powtórnego szczepienia, zostały w przepisany terminie zaszczepione.

P.P. Wizytatorzy szkół oraz Inspektorzy Szkolni podczas odwiedzin szkół zechcą na tę sprawę zwracać stale uwagę i sprawdzić wykonanie ustawy i niniejszych zarządzeń.

3) Ministerstwo podaje jednocześnie do wiadomości, że w Dzienniku Ustaw R. P. Nr. 13 z r. 1934 poz. 113 ogłoszony został jednolity tekst ustawy z dnia 19 lipca 1919 r. o przymusowem szczepieniu ochronnem przeciwko ospie, jako załącznik do Obwieszczenia Ministra Opieki Społecznej z dnia 25 stycznia 1934 r.

Dyrektor Departamentu (—) *Karol Makuch.*

52.

MINISTERSTWO OPIEKI SPOŁECZNEJ

O D P I S .

Warszawa, dnia 2 marca 1934 r.

Nr. Zn. 228/34.

Propaganda przeciwjaglicza

Do

Panów Wojewodów
i Pana Komisarza Rządu m. st. Warszawy.

W walce z jaglicą obok akcji leczniczej i leczniczo-zapobiegawczej winna być prowadzona systematyczna i należyście zorganizowana akcja uświadamiająco-propagandowa.

Do przeprowadzenia tej akcji powołane są wszystkie instytucje lecznicze i leczniczo-zapobiegawcze, w pierwszym rzędzie przychodnie przeciwjaglicze, a następnie instytucje, zajmujące się szerzeniem zasad higieny, jak np. szkoły, zakłady opiekuńcze, związki oświatowe i t. p. oraz organa sanitarne.

Akcja propagandowa polega:

- 1) na wywieszaniu plakatów propagandowych przeciwjagliczych w poczekalniach i innych pomieszczeniach, dostępnych dla szerszej publiczności;
- 2) na rozdawaniu popularnych broszur i ulotek o jaglicy lub na udostępnieniu ludności zaopatrywania się w nie;
- 3) na urządzaniu pogadanek i odczytów o jaglicy.

W tym celu z inicjatywy i przy poparciu Ministerstwa Opieki Społecznej zostały opracowane i wydane następujące pomoce propagandowe:

1) Plakat propagandowy p. t. „Jaglica” w opracowaniu Dr. K. Zacherta (wydanie Polskiego T-wa Higjenicznego r. 1934. Cena za szt. 50 gr., za sto sztuk 40 zł.).

Na plakacie tym w barwnych rysunkach przedstawione są warunki zakażenia się jaglicą i jej szerzenia się oraz wskazane postępowanie, chroniące przed tą chorobą.

2) Broszurka popularna p. t. „Jaglica” w opracowaniu Dr. K. Zacherta (wydanie Państwowej Szkoły Higjeny r. 1930 z rysunkami w tekście. Cena 20 gr. za sztukę, za sto sztuk 12 zł.).

Broszura zawiera krótkie pouczenia o istocie jaglicy i jej skutkach, o przyczynach szerzenia się i sposobach zapobiegania zakażeniu się tą chorobą, upomnienia dla chorych jaglicznych oraz przepisy prawne, dotyczące zwalczania jaglicy.

Z tych względów Ministerstwo Opieki Społecznej uznaje powyższą broszurę za nadającą się do rozpowszechnienia w myśl art. 4 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 333) o zwalczaniu jaglicy.

Plakaty i broszury są do nabycia w Polskiem T-wie Higjenicznem Warszawa, ul. Karowa 31.

3) Film p.t. „Zapobieganie jaglicy” w opracowaniu Dr. M. Zacherta i Dr. L. Rostkowskiego, składający się z 70 przeźroczy na taśmie, wydany przez firmę „Ornak” w Warszawie, ul. Polna 74. Cena za taśmę 5 zł. Film ten nadaje się do ilustrowania pogadek i odczytów popularnych o jaglicy.

Zawiadamiając o powyższym, Ministerstwo Opieki Społecznej prosi Pana Wojewodę o zalecenie właściwym urzędom oraz zainteresowanym instytucjom i organizacjom, aby stałe były zaopatrzone w wymienione wyżej wydawnictwa, niezbędne do prowadzenia systematycznej akcji uświadamiającej w zakresie zwalczania jaglicy. Zaznacza się przytem, że koszty związane z prowadzeniem akcji propagandowej przeciwjagliczej, winny być pokrywane przez właściwe instytucje i organizacje.

Dyrektor Departamentu (—) *Dr. J. Adamski.*

KURATORJUM
OKRĘGU SZKOLNEGO ŁUCKIEGO

Równe, dnia 11 maja 1934 r.

Nr. I-6591/34.

Propaganda przeciwjaglicza

Kuratorjum podaje do wiadomości P. P. Dyrektorów Szkół i Inspektorów Szkolnych powyższy odpis pisma Ministerstwa Opieki Społecznej z dnia 2 marca 1934 r. Nr. Zn. 228/34 w sprawie propagandy przeciwjagliczej z poleceniem współdziałania z władzami sanitarnymi w przeciwjagliczej akcji uświadamiająco-propagandowej.

Wymieniona w piśmie Ministerstwa Opieki Społecznej broszurka polecona była do bibliotek szkolnych przez Ministerstwo W.R. i O.P. komunikatem z r. 1931 (Dz. Urz. Min. W.R. i O.P. Nr. 4—5, poz. 56).

Z treścią niniejszego okólnika winni P. P. Dyrektorzy szkół zaznajomić lekarzy szkolnych.

Za Kuratora Okręgu Szkolnego

(—) K. TOKARSKI

Naczelnik Wydziału

53.

W sprawie wakacyjnych kursów wychowania fizycznego dla nauczycielstwa szkół średnich ogólnokształcących, zakładów kształcenia nauczycieli i średnich szkół zawodowych w r. 1934.

Komunikat Ministerstwa W.R. i O.P. z dn. 19.IV.1934 r. Nr. I. WF.1413/34.

Ministerstwo organizuje w porozumieniu z Państwowym Urzędem Wychowania Fizycznego i Przystosowania Wojskowego w okresie letnim bieżącego roku następujące wakacyjne kursy wy-

chowania fizycznego dla nauczycieli i nauczycielek ćwiczeń cielesnych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich i średnich szkół zawodowych:

1) *Kurs wychowania fizycznego dla nauczycielek ćwiczeń cielesnych w Wągrowcu* w terminie od 17 czerwca do 8 lipca włącznie.

Kierownik naukowo-organizacyjny: p. Helena Olszewska, wizytator szkół Kuratorium Okręgu Szkolnego Warszawskiego.

Temat zasadniczy kursu: *Realizacja programu ćwiczeń cielesnych w gimnazjum żeńskim* (gimnastyka, gry, pływanie, wioślarstwo, ćwiczenia polowe).

Wykłady, ćwiczenia, internat w Państwowym Seminarjum Nauczycielskim męskim.

2) *Kurs wychowania fizycznego dla nauczycieli ćwiczeń cielesnych w Wągrowcu* w terminie od 9 do 30 lipca włącznie.

Kierownik naukowo-organizacyjny: p. Walerjan Sikorski, wizytator szkół Kuratorium Okręgu Szkolnego Poznańskiego.

Temat zasadniczy kursu: *Realizacja programu ćwiczeń cielesnych w gimnazjum męskim* (gimnastyka, gry, pływanie, wioślarstwo, ćwiczenia polowe).

Wykłady, ćwiczenia, internat w Państwowym Seminarjum nauczycielskim męskim.

3) a) *Obóz wychowania fizycznego dla nauczycielek ćwiczeń cielesnych w Brasławiu* w terminie od 8 do 28 lipca włącznie.

b) *Obóz wychowania fizycznego dla nauczycieli ćwiczeń cielesnych w Brasławiu* w terminie od 8 do 28 lipca włącznie.

Obydwa obozy odbędą się w ramach obozów Centralnego Instytutu Wychowania Fizycznego.

Kierownik naukowo-organizacyjny: płk.-lek. Dr. Zygmunt Gilewicz, dyrektor Centralnego Instytutu W. F.

Temat zasadniczy kursu: *Obozownictwo wycieczki i gry polowe, pływanie i wioślarstwo* w zastosowaniu do potrzeb szkoły średniej.

4) *Wakacyjny kurs ćwiczeń i gier terenowych dla nauczycieli i nauczycielek ćwiczeń cielesnych w Kętach* w terminie od 18—27 czerwca włącznie.

Kierownik naukowo-organizacyjny: p. Zygmunt Wyrobek, wizytator szkół Kuratorium Okręgu Szkolnego Krakowskiego.

Temat zasadniczy kursu: *Realizacja programu zabaw, gier i ćwiczeń polowych w gimnazjum*.

Kurs przeznaczony głównie dla nauczycieli szkół Okręgu Krakowskiego. Z innych Okręgów Szkolnych przyjmowani będą kandydaci w ograniczonej liczbie.

Warunki pomieszczenia i utrzymania na kursach, zapisy.

Uczestnicy kursów wychowania fizycznego w Wągrowcu znajdą pomieszczenie i utrzymanie w budynku Państwowego Seminarjum

Nauczycielskiego. Koszt utrzymania wraz z wpisowem na osobę złotych 60, które wpłacić należy w dniu przybycia na kurs na ręce kierownika administracyjnego kursu.

Uczestnicy obozów wychowania fizycznego w Braślawiu umieszczeni będą w namiotach, wyżywienie otrzymywać będą z kuchni obozu Centralnego Instytutu Wychowania Fizycznego. Koszt utrzymania wraz z wpisowem na osobę zł. 35, które wpłacić należy w dniu przybycia do obozu na ręce administratora obozu.

Uczestnicy (czki) zarówno kursów jak i obozów winni przywieźć ze sobą koc i bieliznę pościelową oraz strój ćwiczebny i kąpielowy.

Koszty przejazdu kolejną do miejsca kursów i obozów i zpowrotem pokrywają uczestnicy z własnych funduszków. Wszyscy uczestnicy kursów i obozów korzystać będą z wojskowych zleceń wyjazdu, uprawniających do przejazdu (III kl.) za opłatą biletu jazdy według taryfy wojskowej. Zlecenia uczestnicy otrzymają na podstawie kart przyjęcia na kurs od właściwych organów Państwowego Urzędu Wychowania Fizycznego i Przynsposobienia Wojskowego.

Zgłoszenia o uprzyjęcie przysyłać należy w drodze służbowej t. j. przez własne Kuratorjum.

a) na kurs wychowania fizycznego *dla nauczycielek* w Wągrowcu do Kuratorjum Okręgu Szkolnego Warszawskiego;

b) na kurs wychowania fizycznego *dla nauczycieli* w Wągrowcu do Kuratorjum Okręgu Szkolnego Poznańskiego.

W zgłoszeniach należy podać, czy kandydat (tka) zgłasza się na kurs po raz pierwszy, czy też uczestniczył już w kursach poprzednich i kiedy.

c) *na obozy wychowania fizycznego dla nauczycielek i nauczycieli w Braślawiu*—do Dyrekcji Centralnego Instytutu Wychowania Fizycznego w Warszawie (na Bielanach).

Termin zapisów do dnia 1 czerwca 1934 r.

Dyrektor Departamentu (—) *Karol Makuch.*

54.

W sprawie wakacyjnych kursów w. f. dla nauczycieli szkół powszechnych.

Okólnik Kuratorjum O. S. Łuckiego z dnia 2.V.1934 r. Nr. OWF. 8316/34.

Kuratorjum podaje do wiadomości Komunikat Ministerstwa W.R. i O.P. z dnia 19.IV.1934 r. Nr. I.WF.-1302/34 w sprawie wakacyjnych kursów wychowania fizycznego dla nauczycieli szkół powszechnych.

1. Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Państwowym Urzędem Wychowania Fizycznego i Przystosowania Wojskowego organizuje w okresie feryj letnich bieżącego roku następujące wakacyjne kursy wychowania fizycznego dla nauczycielstwa szkół powszechnych:

1) w *Okręgu Szkolnym Brzeskim—w Pińsku.*

Kierownik Kursu: okręg. instruktor w.f. p. Władysław Byszek.
Pomieszczenie, wykłady i ćwiczenia w gimnazjum państwowem. — Tereny wodne, wycieczki łodziami i parostatkami.

2) w *Okręgu Szkolnym Krakowskim — w Żywcu.*

Kierownik kursu: okręg. instruktor w.f. p. Józef Magryta.
Kurs i internat w budynku szkoły powszechnej żeńskiej, ćwiczenia w szkolnym parku sportowym, kąpiele i nauka pływania na Sole, wycieczki w góry.

3) w *Okręgu Szkolnym Lubelskim — w Puławach.* (dojazd ze stacji kolejowej autobusem).

Kierownik kursu: okr. instruktor w.f. p. Józef Maż.

Wykłady i ćwiczenia w państwowym gimnazjum, gdzie również mieszkanie i utrzymanie. Pływanie i wiosłowanie na Wiśle. Wycieczki do Bochonicy, Kazimierza i Janowca.

4) w *okręgu Szkolnym Lwowskim — w Rudniku nad Sanem.*

Kierownik kursu: okr. instruktor w.f. p. Bożydar Dąbrowski.
Kurs w budynku poseminaryjnym. Internat i kuchnia na miejscu. Nauka pływania na Sanie.

5) w *Okręgu Szkolnym Łuckim — w Łucku.*

Kierownik kursu: okr. instruktor p.w. p. Jeremi Śliwiński.

Kurs w Gimnazjum Państwowem im. T. Kościuszki.

Internat i kuchnia wspólna w Seminarjum Nauczycielskiem.
Pływanie i kajakowanie na Styrze.

6) w *Okręgu Szkolnym Poznańskim — w Wolsztynie.*

Kierownik kursu: okr. instruktor p.w. p. Władysław Czarniecki.
Kurs w państwowem seminarjum nauczycielskiem. Internat i kuchnia wspólna na miejscu. Nauka pływania i wiosłowania na jeziorze.

7) w *Okręgu Szkolnym Warszawskim — w Wymyślinie* (na linii kolejki Nasielsk — Sierpc, stacja kolej. Wioska lub Skepe, odległa 1 km. od budynku seminarjum).

Kierownik kursu: okr. instruktor w.f. p. Marjan Krawczyk.

Kurs w Państwowem Seminarjum Nauczycielskiem. Internat i kuchnia wspólna na miejscu. Nauka pływania i wiosłowania na jeziorze.

8) w *Okręgu Szkolnym Wileńskim — w Trokach* (dojazd do stacji kolej. Landwarów lub autobusem z Wilna).

Kierownik kursu: okr. instruktor w. f. p. Romuald Czyżewski.

Kurs w Państwowem Seminarjum Nauczycielskiem. Internat i kuchnia wspólna na miejscu. Nauka pływania w basenie pływackim na jeziorze przy seminarjum.

9) w Województwie Śląskiem — w Cieszynie.

Kierownik kursu: okr. instruktor w.f. p. Zygmunt Kisieliński.

Kurs w Państwowym Seminarjum Nauczycielskiem męskiem.

Internat i kuchnia wspólna na miejscu. Kąpiel i nauka pływania na Olzie lub w basenie miejskim.

Program kursów: Ćwiczenia cielesne w szkole powszechnej.

a) zabawy i gry ruchowe dla dziatwy w wieku od 7 — 14 lat. (Znaczenie wychowawcze zabaw i gier, wskazówki metodyczne, zasób zabaw i gier dla dziatwy);

b) ćwiczenia gimnastyczne (wskazówki metodyczne, charakterystyka zasobu materiału ćwiczebnego, objętego programem szkoły powszechnej poparta przykładami);

c) ćwiczenia sportowe, rozrywkowe: gry i zabawy w wodzie, pływanie, wycieczki polowe, harcerstwo.

Podręczniki, jakie należy przywieźć ze sobą na kurs:

1. Program ćwiczeń cielesnych w szkołach powszechnych (projekt 1933 r.).

2. Marjan Krawczyk: Ćwiczenia cielesne w szkole powszechnej. Warszawa, 1933.

3. Dr. E. Piasecki: Wychowanie Fizyczne. Warszawa, 1930.

4. W. Sikorski: Gimnastyka cz. I i II.

5. „ Gry i zabawy ruchowe.

6. M. Skierczyński i F. Krawczykowski: Zabawy i gry ruchowe. Warszawa, 1932. „Nasza Księgarnia”.

Organizacja i termin kursów.

Kursy pozostawać będą pod ogólnem kierownictwem okręgowych instruktorów wychowania fizycznego. Ćwiczenia prowadzone będą w dwu grupach: męskiej i żeńskiej.

Wszystkie kursy odbędą się w terminie od 3 do 28 lipca b.r.

Warunki pomieszczenia i utrzymania na kursach.

Uczestnicy kursów znajdą pomieszczenie i utrzymanie w internatach szkolnych.

Przywieźć ze sobą należy: koc i bieliznę pościelową oraz strój ćwiczebny i kąpielowy. Wpisowe na kurs wynosi 15 zł. Koszty utrzymania obliczać w granicach od 45 — 50 zł. za cały okres pobytu na kursie.

Zgłoszenia i zapisy.

Nauczyciele (lki) szkół powszechnych mogą zgłaszać się na kursy we własnym lub innym Okręgu Szkolnym. Zgłoszenie przysyłać należy za pośrednictwem Inspektorów szkolnych do Kuratorów Okręgów Szkolnych na ręce kierowników kursów. W zgłoszeniu należy podać, czy kandydat (ka) zgłasza się po raz pierwszy na kurs w.f. czy też uczestniczył już w kursach w latach ubiegłych, gdzie i kiedy.

Przy zapisywaniu się na kurs wpisowego wpłacać nie należy, natomiast w dniu przybycia na kurs należy wpłacić na ręce kierownika administracyjnego kursu wpisowe oraz należność za utrzy-

manie. Jednak zgłoszenie się obowiązuje bezwarunkowo do przybycia, — w wyjątkowych wypadkach do nadesłania wycofania się do dnia 20 czerwca, w razie choroby lub innej b. poważnej przyczyny nadesłanie usprawiedliwienia do kierownictwa kursu najpóźniej do 3 lipca.

Koszty przejazdu kolejną do miejsca kursów i z powrotem pokrywają uczestnicy kursów z własnych funduszy. Uczestnicy kursów będą korzystali z wojskowych zleceń na przejazd kolejną za opłatą biletu jazdy według taryfy wojskowej. Zlecenia na przejazd wydane zostaną przyjętym na kursy przez właściwe władze i organy Państwowego Urzędu Wychowania Fizycznego i Przesposobienia Wojskowego na podstawie kart przyjęć.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *J. Firewicz.*

55.

Plany godzin w publicznych szkołach powsz. dwujęzycznych.

Okólnik Kuratorjum O. S. Łuckiego z dn. 1.V.1934 r. Nr. 1-8554/34.

I. W 1934/35 roku szkolnym w szkołach dwujęzycznych będą nadal obowiązywały plany godzin, podane w rozporządzeniu Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 29.VII.1925 r. L. 12335/1 (Dz. Urz. Min. z 1925 r. Nr. 13, poz. 125), a drukowane w Dzienniku Urzędowym Kuratorjum dwukrotnie (Dz. Urz. Kur. Nr. 2 z 1927 r. i Nr. 5 z 1930 r.) ze zmianami wyszczególnionymi w punkcie B działu V okólnika Ministerstwa W. R. i O. P. z dn. 10.III.1934 r. (Dz. Urz. Min. Nr. 2 poz. 24 str. 110 i 111).

Ponadto w wymienionych planach godzin należy usunąć naukę historii jako osobnego przedmiotu w oddziale IV szkół od 3 do 7-klasowych, a uzyskane w ten sposób godziny przeznaczyć w połowie na wzmocnienie nauki języka polskiego i języka drugiego (w szkołach 5—7-klasowych przez półrocza).

Zastrzeżenie, zawarte w punkcie 5 działu IV okólnika Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 10.III.1934 r. (Dz. Urz. Min. Nr. 2, poz. 24 str. 94) nie stosuje się do szkół dwujęzycznych. W wypadku konieczności zastosowania redukcji godzin należy przede wszystkim oszczędzić oddziały, do których w 1934/35 r. szk. będą wprowadzone nowe programy.

II. W szkołach z polskim językiem nauczania a drugim językiem jako przedmiotem (w których drugi język wchodzi do obowiązkowego wymiaru godzin), oraz w szkołach z niepolskim językiem nauczania należy w 1934/35 roku szkolnym stosować te same plany godzin, co w szkołach dwujęzycznych, z tem że w pierwszych wszystkie przedmioty z wyjątkiem drugiego języka będą nauczane w języku polskim, a w drugich — w języku polskim będą nauczane: język polski, historia i geografia.

P L A N Y G O D Z I N

w publ. szkołach powszechnych dwujęzycznych.

	1 - k l a s o w a				2 - k l a s o w a								3 - k l a s o w a								4 - k l a s o w a								5 - k l a s o w a							7 - k l a s o w a																									
	warjant a		warjant b		warjant a				warjant b				warjant a				warjant b				warjant a							warjant b																																	
	o 1 nauczycielu, przy 30 godzinach nauczycielskich etatowych i 4 godz. nadliczb.		o 2 nauczycielach bez oddziału V, przy 58 godz. naucz. etat. i 6 godzinach nadliczb.		o 2 nauczycielach, z oddziałem V, przy 58 godzinach nauczycielskich etatowych i 6 godzinach nadliczbowych.				o 3 nauczycielach, przy 86 godzinach nauczycielskich etatowych i 8 godzinach nadliczbowych.				o 3 nauczycielach, przy 86 godzinach nauczycielskich etatowych i 10 godzinach nadliczbowych.				o 4 nauczycielach, przy 114 godzinach nauczycielskich etatowych i 10 godzinach nadliczbowych.				o 4 nauczycielach, przy 114 godzinach nauczycielskich etatowych i 12 godzinach nadliczbowych.				o 5 nauczycielach, przy 142 godzinach nauczycielskich etatowych i 12 godzinach nadliczbowych.							bez oddziałów równoległych, przy 170 godzinach nauczycielskich etatowych i 14 godzinach nadliczbowych.																													
	niepodzielnie I II		niepodzielnie III IV		I	II	III	IV	I	II	III	niepodzielnie IV V	I	II	niepodzielnie III IV	niepodzielnie V VI	I	II	III	IV	niepodzielnie V VI	I	II	III	IV	V	VI	I	II	III	IV	V	niepodzielnie VI VII	I	II	III	IV	V	VI	VII																					
religia	2(2)*		2(2)**		2(2)	2(2)	2(2)**		2(2)*	2(2)	2(2)**		2(2)	2(2)	2(2)*	2(2)**	2(2)	2(2)	2(2)	2(2)	2(2)**	2(2)	2(2)	2(2)	2(2)	2(2)	2(2)	2(2)	2(2)	2(2)	2(2)	2(2)	2(2)**	2(2)	2(2)	2(2)	2(2)	2(2)	2(2)	2(2)																					
jęz. polski	$\frac{7}{2}$	$\frac{7}{2}$	5	4	$\frac{6}{2}$	$\frac{6}{2}$	3	4	$\frac{6}{2}$	3	4	4	$\frac{8}{2}$	4	6	6	$\frac{7}{2}$	$\frac{7}{2}$	4	4	4	4	$\frac{10}{2}$	6	5	5	4	4	$\frac{8}{2}$	4	4	4	4	4	$\frac{10}{2}$	6	6	5/6	4	4	4	$\frac{10}{2}$	6	6	5/6	4	4	4													
jęz. drugi	$\left(\frac{7}{2}\right)$	$\left(\frac{7}{2}\right)$	(5)	(4)	$\left(\frac{6}{2}\right)$	(3)	(4)	(4)	$\left(\frac{6}{2}\right)$	(3)	(4)	(4)	$\left(\frac{8}{2}\right)$	(4)	(6)	(6)	$\left(\frac{7}{2}\right)$	$\left(\frac{7}{2}\right)$	(4)	(4)	(4)	(4)	$\left(\frac{10}{2}\right)$	(6)	(5)	(5)	(4)	(4)	$\left(\frac{8}{2}\right)$	(4)	(4)	(4)	(4)	(4)	$\left(\frac{10}{2}\right)$	(6)	(6)	(6/5)	(4)	(4)	(4)	$\left(\frac{10}{2}\right)$	(6)	(6)	(6/5)	(4)	(4)	(4)													
historja	—	—	—	2	—	—	—	2	—	—	—	2	—	—	—	3	3	—	—	—	—	3	3	—	—	—	—	3	3	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	2	2								
geografia	—	—	2	2	—	—	2	3	—	—	2	3	—	—	3	3	—	—	3	3	3	3	—	—	3	4	3	3	—	—	3	4	3	3	—	—	3	4	3	3	—	—	3	4	3	3	—	—	3	4	3	3	—	—	3	4	3	3			
nauka o przyrod.	—	—	2	2	—	—	2	3	—	—	2	3	—	—	3	3	—	—	3	3	3	3	—	—	3	4	(3)	(3)	—	—	3	4	(3)	(3)	—	—	3	4	(3)	(3)	—	—	3	4	(3)	(3)	—	—	3	4	(3)	(3)	—	—	3	4	(3)	(3)			
arytm. z geom.	$\left(\frac{6}{2}\right)$	$\left(\frac{6}{2}\right)$	3	3	$\left(\frac{4}{2}\right)$	(3)	3	3	$\left(\frac{4}{2}\right)$	(3)	3	3	$\left(\frac{6}{2}\right)$	(3)	(4)	4	$\left(\frac{6}{2}\right)$	(3)	(3)	3	4	4	$\left(\frac{6}{2}\right)$	(4)	(4)	4	4	4	$\left(\frac{6}{2}\right)$	(3)	(4)	4	4	4	$\left(\frac{6}{2}\right)$	(4)	(4)	4	4	4	$\left(\frac{6}{2}\right)$	(4)	(4)	4	4	4	$\left(\frac{6}{2}\right)$	(4)	(4)	4	4	4									
rysunek	$\frac{1}{2}$	(1)	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	(1)	(1)	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	(1)	(1)	$\frac{2}{2}$	1	2	(2)	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	1	1	(1)	$\frac{2}{2}$	1	(2)	(2)	(2)	$\frac{2}{2}$	1	(1)	(1)	(1)	(1)	$\frac{2}{2}$	1	1	(1)	(1)	(1)	$\frac{2}{2}$	1	1	(2)	(2)	(2)	$\frac{2}{2}$	1	1	(2)	(2)	(2)	$\frac{2}{2}$	1	1	(2)	(2)	(2)					
zajęcia praktycz.	$\frac{1}{2}$	1	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	1	1	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	(1)	1	$\frac{2}{2}$	(1)	(2)	2	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	(1)	(1)	1	$\frac{2}{2}$	(1)	2	2	2	$\frac{2}{2}$	(1)	1	1	1	1	$\frac{2}{2}$	(1)	1	1	1	1	$\frac{2}{2}$	(1)	(2)	2	2	3	$\frac{2}{2}$	(1)	(2)	2	3	3	$\frac{2}{2}$	(1)	(2)	2	3	3					
śpiew	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	1	1	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	1	1	$\frac{2}{2}$	1	(1)	(1)	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	(1)	(1)	(1)	$\frac{2}{2}$	(1)	(1)	(1)	1	$\frac{2}{2}$	(1)	(1)	1	1	$\frac{2}{2}$	(1)	(1)	1	1	$\frac{2}{2}$	(1)	(1)	1	1	$\frac{2}{2}$	(1)	(1)	1	1	$\frac{2}{2}$	(1)	(1)	1	1	$\frac{2}{2}$	(1)	(1)	1	1					
ćwicz. cielesne	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	1 chł. 1 dz.	1 chł. 1 dz.	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	1 chł. 1 dz.	1 chł. 1 dz.	$\frac{2}{2}$	1	1	1 chł. 1 dz.	$\frac{2}{2}$	1	1	1	1 chł. 1 dz.	$\frac{2}{2}$	1	1	1	1 chł. 1 dz.	$\frac{2}{2}$	1	1	1	1 chł. 1 dz.	$\frac{2}{2}$	1	1	1	1 chł. 1 dz.	$\frac{2}{2}$	1	1	1	1 chł. 1 dz.	$\frac{2}{2}$	1	1	1	1 chł. 1 dz.	$\frac{2}{2}$	1	1	1	1 chł. 1 dz.	$\frac{2}{2}$	1	1	1	1 chł. 1 dz.	$\frac{2}{2}$	1	1	1	1 chł. 1 dz.
Godzin ucznia	14	14	20	20	12	13	19	22	12	13	19	22	17	17	27	27	14	14	20	20	27	27	19	22	25	26	29	29	17	17	21	22	26	26	19	22	26	27	29	30	30	19	22	27	28	30	30	29													
Godzin nauczyciela	14	20	albo: 23		12	13	39	41	23	41	17	17	30	30	14	14	20	20	28	19	22	25	26	32	17	17	41	51	19	22	53	60	ponadto 1 godz. ćwiczeń chóru.	19	22	27	28	87	ponadto 1 godz. ćwiczeń chóru.																						
Razem godzin nauczycielskich :	34 / w tem 4 godz. nadl. na naukę religji/.		64 / w tem 6 godz. nadl. na naukę religji/.		64 / w tem 6 godz. nadliczb. na naukę religji/.				94 / w tem 8 godz. nadliczb. na naukę religji/.				96 / w tem 10 godz. nadliczb. na naukę religji/.				124 / w tem 10 godz. nadliczb. na naukę religji/.				126 / w tem 12 godz. nadliczb. na naukę religji/.				154 / w tem 12 godzin nadliczb. na naukę religji/.							184 / w tem 14 godz. nadliczb. na naukę religji/.																													
U w a g i :			W zależności od liczby uczniów w poszczególnych oddziałach na naukę religji tworzy się komplet z oddziałów I i II albo z III i IV. W tym ostatnim wypadku stosuje się naukę głośną i cichą.						Oddziały III i IV uczą się osobno po 3 godz. geografii i nauki o przyrodzie. Przy większej liczbie uczniów oddziały III i IV oraz V i VI rysunku i zajęć praktycz. mogą uczyć się oddzielnie w wymiarze godzin o połowę mniejszym.								Oddziały V i VI uczą się osobno po 1 godzinie geografii i przyrody.								Przy mniejszej liczbie uczniów, umożliwiające połączenie oddz. III i IV w jeden komplet, oddziały te mogą uczyć się śpiewu i ćwiczeń cielesnych razem w wymiarze godzin dwa razy większym.							Powyższy plan stosuje się i w szkołach 6 klas.							Powyższy plan stosuje się i w szkołach 7 kl. z oddziałami równoległymi o 7 i większej liczbie nauczycieli.																						

* nauka tylko głośna
** nauka głośna i cicha.

D E C 1 9 1 7

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)

III. W sprawie regulowania języka przy nauce czytania i pisania rachunków, śpiewu oraz religji obowiązują nadal zarządzenia Kuratorjum, podane w okólniku z dnia 5.IV.1930 r. (Dz. Urz. Kur. z 1930 r. Nr. 5, poz. 30) i w okólniku z dnia 1.II.1932 r. Nr. I-2364/32 (Dz. Urz. Kur. z 1932 r. Nr. 2, poz. 18).

IV. Ponieważ w większości szkół na Wołyniu z powodu znacznej liczby dzieci w poszczególnych oddziałach zachodzi potrzeba zastosowania innego połączenia oddziałów, niż to przewidują omówione wyżej plany godzin, podaję w załączniku kilka warjantów dla szkół wszystkich stopni organizacyjnych, przeznaczonych dla najczęściej spotykanych połączeń. Załączone plany są przeznaczone dla szkół o pełnej organizacji, w których religji uczą nauczyciele płatni od godzin; plany te nie obejmują oddziałów równoległych, przy istnieniu których wymagane będą dodatkowe etaty nauczycielskie, względnie godziny nadliczbowe.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *J. Firewicz.*

56.

Kino objazdowe Zarządu Powiatowego Związku Strzeleckiego w Częstochowie.

Okólnik Ministerstwa W.R. i O.P. z dnia 19.IV.1934 r. Nr. I-Pol.-1222/34.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wyraża zgodę na udzielenie poparcia ze strony Kuratorów Szkolnych Okręgowych, Inspektoratów Szkolnych, Dyrekcyj i Kierownictw szkół działalności kina objazdowego, należącego do Zarządu Powiatowego Związku Strzeleckiego w Częstochowie w zakresie wyświetlania filmów propagandowo-naukowych w wersji dźwiękowej wobec młodzieży szkolnej.

Od Komendanta — do Marszałka, Szaleńcy, Afryka mówi, Królowa niewolników, między niebem a ziemią, Pan Tadeusz:

Dodatki geograficzne, astronomiczne, przyrodnicze, przemysłowe i sportowe.

Ministerstwo zastrzega przytem, że:

1. zapewnione będzie zupełne bezpieczeństwo podczas wyświetlania filmów;

2. ceny wstępu dla młodzieży szkolnej nie przekroczą 30 gr.

Zalecenie niniejsze wydaje się na czas do końca roku szkolnego 1935/36.

Dyrektor Departamentu (—) *K. Makuch.*

57.

W sprawie nadzoru nad szkołami prywatnymi.

Okólnik Kuratorjum O. S. Łuckiego z dnia 30.IV.1934 r. Nr. I-8875/34.

Wobec zdarzających się wypadków, że na teren szkół prywatnych wchodzi w celach inspekcyjnych osoby do tego nieuprawnione, wyjaśniam i podaję do wiadomości i stosowania, iż upoważnionymi do dokonywania inspekcji szkół prywatnych są jedynie przedstawiciele państwowych władz szkolnych.

Rolę właściciela w stosunku do szkoły normuje wyraźnie § 10 statutu, załączony do postanowienia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 22 czerwca 1932 r. w sprawie ogłoszenia wzorów statutów dla szkół prywatnych (Monitor Polski Nr. 145 z r. 1932 poz. 178).

Właściciel szkoły, zgodnie z pkt. 7 § 10 tegoż statutu, ma prawo bywania na lekcjach i zajęciach w obecności kierownika, jednakże bez prawa czynienia uwag personelowi nauczającemu; poczynione natomiast spostrzeżenia winien wyjawić kierownikowi szkoły.

Jeśli szkoła prywatna stanowi własność zarejestrowanego stowarzyszenia lub fundacji, uprawnienia nadzorcze, przysługujące stowarzyszeniu lub fundacji, są spełniane przez jedną osobę, a mianowicie przez stałego delegata, na którego wyraża zgodę Kuratorjum. Uprawnienia więc delegata nie mogą wykraczać poza § 10 statutu.

Wobec powyższego żadne inne organa, legitymujące się funkcjami inspektorskimi z ramienia stowarzyszeń, nie mają prawa dokonywania inspekcji szkół bez wiedzy i zezwolenia państwowych władz szkolnych, jak również nie mają prawa wydawania jakichkolwiek zarządzeń, wpływających na bieg życia szkoły.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *J. Firewicz.*

58.

W sprawie ochrony izolatorów na słupach telefonicznych.

Okólnik Kuratorjum O. S. Łuckiego z dnia 8.V.1934 r. Nr. I-7125/34.

Dyrekcja Okręgu Pocht i Telegrafów informuje, że zdarzają się wypadki rozmyślnego tłuczenia izolatorów na słupach telefonicznych.

Czynów tych dopuszczają się nieświadomie rzekomo uczniowie szkół powszechnych, nie zdając sobie sprawy ze szkód, wyrządzanych Skarbowi Państwa i społeczeństwu przez uszkodzanie izolatorów i przerywanie w ten sposób łączności telefonicznej i telegraficznej.

W celu zapobieżenia tego rodzaju wybrykom zarządzam rozwiniecie we wszystkich szkołach w Okręgu wśród dziatwy i młodzieży akcji uświadamiającej o ważności połączeń telekomunikacyjnych (telefon, telegraf) i o szkodach powodowanych lekkomyślnym psuciem tychże połączeń, a w szczególności izolatorów na słupach telefonicznych.

Pogadanki na ten temat winny mieć na celu wzbudzenie poszanowania dla mienia państwowego i urzędzeń społecznych.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *J. Firewicz.*

59.

W sprawie tępienia ostu i chwastów.

Okólnik Kuratorjum O. S. Łuckiego z dnia 23.V.1934 r. Nr. I-10280/34.

Podobnie jak w ubiegłych latach zostanie na terenie całego województwa wołyńskiego przeprowadzona również w bieżącym roku wzmożona akcja tępienia ostu i chwastów.

Ze względu na doniosłe znaczenie tej akcji dla rolnictwa Kuratorjum zachęca ogół nauczycielstwa szkół powszechnych do współpracy w tym względzie.

Udział nauczycielstwa powinien wyrazić się w formie:

- 1) propagandy wśród ludności tępienia ostu i chwastów,
- 2) zorganizowania wśród dziatwy szkolnej akcji tępienia ostu i chwastów.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *J. Firewicz.*

60.

W sprawie urządzania imprez w szkołach.

Okólnik Kuratorjum O. S. Łuckiego z dnia 28.IV.1934 r. Nr. O-10434/34.

Zdarzają się niejednokrotnie wypadki, że różne instytucje zwracają się do szkół z propozycjami wzięcia przez młodzież udziału w różnych imprezach przez nie urządzanych bez uprzedniego uzyskania na to zezwolenia ze strony Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Ostatnio np. Redakcja Głosu Przemysłowo-Handlowego w Warszawie, ul. Nowy-Świat 26, ogłosiła bez

uprzedniego porozumienia się z Ministerstwem W.R. i O.P. Szkolny Konkurs Malarski, który miał na celu zachęcenie młodzieży do nauki rysunków i malowania oraz posługiwania się materiałami jednej z firm krajowych. Dopiero po zakończeniu konkursu wymieniona instytucja zawiadomiła Ministerstwo W.R. i O.P., że taki konkurs był rozpisany wśród młodzieży szkolnej.

Z uwagi na to, że wciąganie młodzieży szkolnej do jakiegokolwiek akcji niezwiązanej ściśle z życiem i programem szkoły jest niepożądane, zarządzam na podstawie okólnika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 19.V.1934 r. Nr. 65, aby wszelkie tego rodzaju akcje były przedsięwzięte na terenie szkoły jedynie za zezwoleniem władz szkolnych.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *J. Firewicz.*

KOMUNIKATY

Podziękowanie Belgijskiego Ministra Oświaty dla Młodzieży Polskiej.

(ISKRA) Poseł Polski w Brukseli przesłał do Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego pismo belgijskiego ministra oświaty p. M. Lippensa, który z polecenia królowej Elżbiety składa w tem piśmie wyrazy podziękowania dla młodzieży polskiej szkół warszawskich za przesłane kondolencje z powodu śmierci bohater-skiego króla Alberta I. (ISKRA).

Konferencje programowe i kursy wakacyjne.

Nawiązując do okólnika z dnia 29.III.1934 r. Nr. I-6007/34 (Dz. Urz. Kuratorjum O. S. Ł. Nr. 4, poz. 33 z roku 1934) Kuratorjum podaje poniżej rozkład projektowanych w Okręgu Łuckim programowych konferencyj wakacyjnych i kursów dla nauczycielstwa szkół powszechnych.

KONFERENCJE

Siedziba konferencji	Adres zgłoszeń (Inspektorat Szkolny)	Temat konferencji	Termin
Dubno 7 kl. publ. szkoła powszechna	Dubno — Inspekt. Szk.	Język polski, historia oraz rysunek	I
	„ „	Programy nauczania w kl. I, II i III	II
Kowel 7 kl. publ. szk. powsz. im. Prez. I. Mościckiego	Kowel — Insp. Szkolny	Programy nauczania w kl. I, II i III	I
	„ „	Programy nauczania w kl. V i VI	II

Siedziba konferencji	Adres zgłoszeń (Inspektorat Szkolny)	Temat konferencji	Termin
Krzemieniec 7 kl. publ. szkoła powsz. Nr. 4	Krzemieniec Insp. Szkolny	Zadanie kierownika szkoły powszechnej ze szczególnem uwzględnieniem realizacji nowych programów i samokształcenia nauczycielstwa.	I
" "	" "	Zajęcia praktyczne, wychowanie fizyczne oraz rysunek	II
Łuck	Łuck — Inspektorat Szkolny	Nauka o przyrodzie żywej i martwej, geografia oraz do wyboru zajęcia praktyczne lub rysunek.	I
Łuck	" "	Język polski, historia oraz do wyboru śpiew lub rysunek.	II
Ostróg n/H. Państw. Sem. Nauczyciel.	Równe-Inspektorat Szkolny	Praca w klasach I i II w świetle nowych programów.	I
" "	" "	Realizacja programu języka polskiego, historii, geografii i śpiewu w klasach III, V i VI	II
Równe 7 kl. publ. szk. powsz. im. H. Sienkiewicza	Równe-Inspektorat Szkolny	Realizacja programu arytmetyki z geografją, przyrodą żywą i martwą i zajęć praktycznych	I
	" "	Zadanie kierownika szkoły ze szczególnem uwzględnieniem realizacji nowych programów	II

Siedziba konferencji	Adres zgłoszeń (Inspektorat Szkolny)	Temat konferencji	Termin
Sarny 7 kl. publ. szk. powsz.	Sarny Inspektorat Szkolny	Programy nauczania w kl. I, II i III	I
Włodzimierz 7 kl. publ. szk. powsz.	Włodzimierz Inspektorat Szkolny	Język polski, historia i śpiew.	I

KURSY

Siedziba konferencji (kursu)	Adres zgłoszeń	Temat kursu	Termin
Krzemieniec. 7 kl. publ. szkoła pow. Nr. 1. Dojazd koleją na miejsce. Utrzymanie w inter- nacie za okres 4- tyg. Słuchacze win- ni przywieźć kołdrę lub koc, poduszkę, bieliznę pościelową i siennik.	Krzemieniec Inspektorat szkolny	Kurs początkowy języka ukraińskiego	od 18 czerwca do 14 lipca włącznie
Krzemieniec. Liceum Krzemieniec- kie. Stacja kolejowa na miejscu. Słucha- cze kursów M.O.W. mogą otrzymać mie- szkanie i utrzymanie w internatach Lice- um za opłatą 75 zł. za 6 tygodni. Słu- chacze winni przy- wieźć ze sobą po- ściel (kołdrę lub	Zgłoszenia (karty wpiso- we) na kursy należy nad- syłać do Dy- rekcji Muzy- cznego Og- niska Waka- cyjnego, Warszawa, ul. Żórawia 16 m. 7.	1. Śpiewu (niższy) W.K.N. — 2 grupy. Warunki przyjęcia: uzdolnienie muzycz- ne, znajomość przed- miotów muzycznych w zakresie progra- mu seminarjum naucz. oraz zob- owiązanie się do pracy samokształceniowej w ciągu roku szkol- nego.	od 25.VI do 28.VII (5 tygod- ni)

Siedziba konferencji (kursu)	Adres zgłoszeń	Temat kursu	Termin
<p>koc, poduszkę, bielezłą pościelową i siennik). Za dodatkową naukę na instrumencie słuchacze kursów śpiewu płacą 15 zł. Dla słuchaczy będzie zorganizowanych kilkanaście bezpłatnych audycji-koncertów. Podczas trwania kursów zaprojektowane jest zwiedzanie zabytków Krzemieńca i pięknych okolic, oraz zorganizowana ma być wycieczka do Łucka.</p> <p>Wpisowe w wysokości zł. 20 wpłacać należy do P.K.O. na konto Muzycznego Ogniska Wakacyjnego Nr. 81.505.</p>		<p>2. Śpiewu (średni) W.K.N. — 2 grupy. Warunki przyjęcia: przerobienie programu niższego (solfeż w różnych tonacjach, zasady muzyczne, harmonja —łączenie akordów i ich przewrotów T.D.S., D 7, śpiew w pierwszych trzech klasach szkoły powszechnej.</p>	<p>od 25.VI do 28.VII (5 tygodni)</p>
		<p>3. Śpiewu (końcowy) W.K.N. — 1 grupa. Warunki przyjęcia: przerobienie kursu średniego. Na kurs ten przyjmowani będą jedynie stali uczestnicy M.O.W.</p>	<p>od 25.VI do 28.VII (5 tygodni)</p>
		<p>4. Teatru szkolnego i inscenizacji. Kurs ten poświęcony: inscenizacji pieśni, organizowaniu uroczystości i obchodów państwowych, narodowych i szkolnych oraz zagadnieniom teatru szkolnego. Uwaga: Na kursach śpiewu, poza wykładami muzycznymi, zorganizowane będą także wykłady, poświęcone zagadnieniom pedagogicznym i ogólnokulturalnym.</p>	<p>od 25.VI do 28.VII (5 tygodni)</p>

Siedziba konferencji (kursu)	Adres zgłoszeń	Temat kursu	Termin
<p>Łuck. Gimnazjum Państw. im. T. Kościuszki. Pomieszczenie w internatach Prywatnego Seminarjum Nauczycielskiego im. H. Kollątaja wraz z całodziennym utrzymaniem za opłatą 65 złotych za cały czas pobytu na kursie. Przejazd na kurs w/g taryfy wojskowej na skutek zlecenia właściwych Obwodowych Komendantów P. W., które uzyskuje się na podstawie karty przyjęcia na kurs. Słuchacze winni przywieźć ze sobą: koc, bieliznę pościelową oraz strój ćwiczebny i kąpielowy. Termin zapisów upływa z dniem 5 czerwca 1934 r. Wpisowe jak i należność za utrzymanie słuchacze wpłacają po przybyciu na kurs.</p>	<p>Równe Kuratorjum</p>	<p>Kurs wychowania fizycznego dla nauczycielstwa szkół powszechnych. Program kursu obejmuje: a) ćwiczenia cieleśne w szkole powszechnej, b) ćwiczenia w usprawnieniu osobistem uczestników, c) próbę o Państw. Odznakę Sportową i Odznakę Strzelecką.</p>	<p>od 3 do 28 lipca włącznie</p>

Zapisy słuchaczy na konferencje i kursy nauczycielskie.

Ostateczny termin zapisów na konferencje i kursy wakacyjne upływa z dniem 31 maja 1934 r.

Warunki zgłoszeń na konferencje i kursy zostały podane w Dz. Urz. Kuratorjum Okręgu Szkolnego Łuckiego Nr. 4 poz. 33 z kwietnia 1934 r.

O letnich obozach dla szkolnych hufców P. W.

Na podstawie pisma Okr. Urz. W.F. i P.W. z dnia 15.V.34 r. Nr. 893/org./pw. — podaje się do wiadomości tegoroczny plan obozów letnich pw. na zakończenie II st. pw. organizowanych przez D. O. K. II Lublin:

1. Obóz dla młodzieży szkolnej w Kołodence (7 klm. od Równego) organizuje 45 pp. dla hufców szkolnych P.W. z Równego, Łucka i Dubna. Czas trwania kursu od 17 czerwca do 28 czerwca.

2. Obóz dla młodzieży szkolnej w Wólce Profeckiej k/Puław organizuje Okr. Urząd W. F. i P. W. w Lublinie dla hufców szkolnych z Włodzimierza i Kowla w terminie od 17 czerwca do 30 czerwca.

Każdy uczestnik obozu winien zabrać ze sobą następujące rzeczy własne: 2 pary bielizny zapasowej, 2 ręczniki, 2 chusteczki do nosa, kostjum gimnastyczny, 1 parę onuc, 10 dkg. mydła toaletowego, szczoteczkę i proszek do zębów, nóż, widelec, łyżkę i kubek.

Szczegółowych informacji udzieli odnośni obwodowi Komen-danci P. W.

Wykaz Obozów letnich Organizacji Przesposobienia Wojskowego Kobiet do Obrony Kraju.

Na podstawie pisma Komendy Okręgu Lublin Org. Przysp. Wojsk. Kob. do O. K. z dnia 9/V/34 Nr. 273/34 Kuratorjum podaje do wiadomości wykaz Obozów letnich Organizacji Przesposobienia Wojskowego Kobiet do Obrony Kraju.

1. a) Rodzaj kursu: kurs przygotowawczy dla kandydatek bez wykszolenia p.w. (nauczycielki, akademiczki).

b) Program: wykszolenie osobiste w zakresie p. w. ogólnowojskowego, nauka służby, łącznictwo, służba polowa i organizacja pracy O. P. K. według programu kursu wst.-instruktorskiego.

c) Czas trwania: od 1.VII do 31.VII.34 r.

d) Miejsce: Garczyn k/Kościerzyny na Pomorzu.

e) Koszt: 30 zł.

2. a) Rodzaj kursu: wst.-instruktorski dla absolwentek szkół posiadających wykszolenie p.w. ogólnowojsk.

b) Program: kurs wst.-instr. według instr. P. U. W. F. i P. W. z 1933 r. dla absolwentek hufców szkolnych.

c) Czas trwania: od 1.VII do 31.VII.34 r.

d) Miejsce: Garczyn.

e) Koszt: 25 zł.

3. a) Rodzaj kursu: wst.-instruktorski dla absolwentek kursów przygotowawczych.

b) Program: kurs wst.-instr. według instr. P. U. W. F. i P. W. dla absolw. kursów przygotowawczych.

Czas trwania: od 1.VII do 31.VII.34 r.

Miejsce: Garczyn.

Koszt: 25 zł.

4. a) Rodzaj kursu: kurs przygotowawczy dla absolwentek hufców (8 klasa uczenic) kurs pomocniczy instr.

Czas trwania: od 16.VI do 15.VII.34 r.

Miejsce: Spała.

Koszt: 25 zł.

5. Obóz wypoczynkowy dla instruktorek.

Czas trwania: od 18.VII do 18.VIII.34 r.

Miejscowość: Istebna.

6. Obóz Okręgu Lubelskiego dla członkiń Hufców szkolnych i jednostek pozaszkolnych.

Program: Doszkolenie dla absolwentek I roku — uzupełnienie przysp. og.-wojsk. w myśl instr. P. U. W. F. i P. W. 1. 19/I.1933 r. dla absolwentek II roku j. w. oraz osobiste wyszkolenie fachowe w działach O.P.Gaz i o.p. lot., administracja, ratownictwo ogólne, dział oświatowy w myśl programów stowarzyszeń przysposobienia fachowego.

Czas trwania: od 16.VI do 16.VII.34 r.

Miejsce: w okolicy Włodawy nad jeziorem Piaseczno.

Koszt: 25 zł.

Na wszystkie obozy uczestniczki opłacają koszty przejazdów za zniżką 80%.

Cenzus wymagany na kursy przygot. i wst. instr. — matura szkoły średniej.

Protokół

posiedzenia Komisji Weryfikacyjnej z II międzyszkolnych drużynowych zawodów strzeleckich m. Równego o nagrodę przechodnią Kuratora Okręgu Szkolnego — spisany dnia 25/IV/34 r.

Do zawodów zgłoszono 9 drużyn męskich

3 drużyny żeńskie szkół m. Równego

oraz poza konkursem 1 drużynę Gimnazjum Państwowego w Zdołbunowie, razem drużyn 13.

Kolejno w/g najwyższej ilości punktów drużyny zajęły miejsca:

1. Gimn. Państw. (I zespół)	828 punktów	
2. Szkoła Handlowa	764	"
3. Gimn. Oświata (I zespół)	757	"
4. Gimn. Państw. (zespół harc.)	755	"
5. " Tarbut	754	"
6. " Szerzenia Oświaty	727	"
7. " Państw. w Zdołbunowie	691	" (poza konkursem)

7.	„	Oświata (II zespół)	687	„
8.	„	Ukraińskie	672	„
9.	„	Rosyjskie	658	„
10.	Szkoła	Handl. (zesp. żeński)	628	„
11.	Gimn.	Państw. (zesp. żeński)	621	„
12.	„	Oświata „ „	608	„

Wobec powyższego stwierdzono, iż otrzymują:

1. nagrodę na rok 1934 oraz dyplom — zespół I-szy Gimn. Państw. w Równem,
2. dyplom za II miejsce Szkoła Handlowa,
3. „ „ III „ Gimnazjum Oświata
4. „ „ IV „ Gimn. Państw. (zespół II-gi)

Biorąc pod uwagę przystąpienie do zawodów drużyn żeńskich, postanowiono wydać dodatkowe dyplomy za I i II miejsce w klasyfikacji zespołów żeńskich, które otrzymują:

1. Drużyna Szkoły Handlowej,
2. „ Gimnazjum Państwowego.

Odznaki strzeleckie zdobyły:

1.	Drużyna	Gimn. Państw. (I zespół)	9	odznak
2.	„	Szkoły Handlowej	8	„
3.	„	Gimn. Oświata	7	„
4.	„	„ Tarbut	7	„
5.	„	„ Państw. (II zespół)	6	„
6.	„	„ Szerzenia Oświaty	5	„
7.	„	„ Państw. Zdołbunów	5	„
8.	„	„ Oświata (II zespół)	4	„
9.	„	„ Rosyjskiego	4	„
10.	„	„ Ukraińskiego	3	„
11.	„	Szkoły Handlow. (Żeńsk.)	3	„
12.	„	Gimn. Państw. „	3	„
13.	„	„ Oświata „	1	„

Razem odznak 65, co stanowi razem 50% wszystkich strzelających, a 58% — dla drużyn męskich —
21% — „ „ żeńskich.

Zagadnienia wychowawcze w szkole zawodowej.

Kuratorjum zwraca uwagę na książkę „Zagadnienia wychowawcze w szkole zawodowej”. Praca zbiorowa wydana staraniem Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego pod redakcją Dr. K. Zagajewskiego, inż. G. Müldnera, inż. J. Nawrockiego, Dr. K. Petyniaka-Saneckiego i Dr. F. Tornaka.

Treść książki stanowią referaty:

1. Zasadnicze cele, zadania i metody wychowania w szkołach zawodowych.
2. Wychowanie państwowe w szkole zawodowej.

3. Nauczyciel — wychowawca i jego stosunek do ucznia w świetle badań psychologicznych.
4. Czynniki emocjonalny w psychice dziewcząt a wychowanie.
5. Wartości wychowawcze koedukacji w szkole zawodowej.
6. Wychowanie fizyczne w męskiej szkole zawodowej.
7. Czynniki estetyczny w wychowaniu.
8. Rola wychowawcza przedmiotów nauczania:
Przedmioty: handlowe, techniczne, zawodowe żeńskie, towaroznawstwo, geografia gospodarza, przedmioty pomocnicze, humanistyczne.
9. Praca w szkole rolniczej jako czynnik wychowawczy.
10. Znaczenie wychowawcze pracy w warsztatach szkolnych.
11. Wychowanie w szkołach dokształcających — zawodowych.
12. Samokształcenie i czytelnictwo młodzieży.
13. Współpraca domu ze szkołą.
14. Opieka nad absolwentami.

Książka ta może oddać duże usługi kierownikom i nauczycielom szkół zawodowych wszelkich typów.

Zamówienia kierować należy do Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych we Lwowie, ul. Kurkowa 21.

Encyklopedia: „Świat i Życie”.

Kuratorjum zwraca szczególną uwagę na wydawnictwo „Encyklopedia Świat i Życie”. Ukazał się już zeszyt V, który zawiera niezmiernie urozmaicony i aktualny materiał ze wszystkich dziedzin wiedzy i życia.

Wśród licznych, cennych i niezmiernie interesujących artykułów wyróżniają się:

- K. Smogorzewskiego — „Gdańsk i Gdynia”,
- Min. Ign. Matuszewskiego — „Gospodarka”,
- T. Sławińskiego — „Giełda”,
- W. Miśkiewicza — „Gleba”,
- Dr. T. Wolskiego — „Gąbki”,
- Dr. J. Domaniewskiego — „Gniazda”,
- Prof. Dr. S. Pawłowskiego — „Geografia”,
- Prof. Dr. J. Lewińskiego — „Geologia”,
- Prof. Dr. O. Nikodyma — „Geometria”,
- Prof. Dr. A. Tretiaka — „O Gentelmanie”,
- Prof. Dr. K. Nitscha — „Głoska”,
- Dr. M. Serajskiego — „Germanowie”,
- Prof. Dr. Z. Łempickiego — „Goethe”.

Nauczyciel i starsza młodzież dzięki Encyklopedji zdobyć może niezmiernie ciekawe wiadomości z różnych dziedzin wiedzy współczesnej i dlatego Kuratorjum zaleca wydawnictwo „Świat

i „Życie” nauczycielstwu jako pomoc do samokształcenia się, oraz do bibliotek i czytelni dla starszej młodzieży szkół średnich.

W sprawie warunków prenumeraty zgłaszać się należy do Książnicy Atlas we Lwowie.

Ziemia.

Kuratorjum zwraca uwagę na ilustrowany miesięcznik krajoznawczy p. t. „Ziemia”. Jest to ogólnie znany organ Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego, dozwolony i polecany przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego dla użytku w szkołach, do bibliotek szkolnych i pozaszkolnych.

Ze względu na swe wysokie walory krajoznawcze, miesięcznik „Ziemia” powinien się znaleźć w bibliotekach i czytelniach szkolnych.

Adres Redakcji i Administracji — Warszawa, ul. Karowa 31.
Konto w P. K. O. Nr. 4646.

WYKAZ

złożonych kwot na budowę Szkoły im. Legionów w Kostjuchnowce.

Saldo z dziennika urz. Nr. 5 z 1934 r.	12.687 zł. 95 gr.
1. Klasa VI Gimnazjum Państwowego w Kowlu	40 „ — „
2. Gimnazjum Państwowe w Równem	17 „ 75 „
3. Uczniowie Gimnazjum Koedukacyjnego T-wa Szerzenia Oświaty w Równem z okazji imienin Dyrektora	22 „ 95 „
4. Straż Przednia Żeńska i Męska Gimn. Państw. w Kowlu	250 „ — „
	<hr/>
Razem	13.018 zł. 65 gr.

Z działalności Towarzystwa Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych na Wołyniu.

Spółceństwo Wołynia mocno odczuwa potrzebę oświaty i podniesienia kultury ogólnej, a obowiązek powszechnego nauczania znajduje tu należyte zrozumienie nie tylko wśród inteligencji i czynników kierujących życiem społecznym, lecz i wśród szerokich mas ludności. Wspólny wysiłek władz państwowych, samorządowych oraz ludności pozwolił pokryć cały Wołyń gęstą siecią szkół powszechnych.

Przed wojną na terenie Wołynia ogólna liczba szkół ludowych (publicznych i prywatnych) wynosiła 1194 — a uczyło się w nich 71,443 dziatwy.

Obecnie Wołyń posiada samych szkół publicznych 1.746 a naukę pobiera w nich 236.516 dzieci.

Jednakże stosunkowo duża liczba dziatwy nie może jeszcze korzystać z dobrodziejstw nauki szkolnej, a często tylko dlatego nie trafia do szkoły, że lokal szkolny nie może jej zmieścić. W dość licznych wypadkach nauka odbywa się w ciasnych i ciemnych izbach ze szkodą dla zdrowia młodzieży i nauczycieli.

Spółceństwo wołyńskie nie mogło pozostawać obojętne na te sprawy i musiało szukać sposobu go stworzenia lepszych warunków lokalowych, tak niezbędnych do rozwoju szkolnictwa. Już od szeregu lat można było obserwować na Wołyniu samorzutnie powstające lokalne gromadzkie komitety budowy szkół, bądź organizowanie przy wydziałach powiatowych specjalnego funduszu na budowę szkół. Dobrowolne opodatkowanie się oraz ofiarowywanie przez ludność robocizny a niekiedy i materiałów budowlanych pozwoliło już w wielu miejscowościach na wybudowanie wygodnych lokali szkolnych. Jednakże w wielu wypadkach piękna i ofiarna inicjatywa ludności nie mogła być do końca zrealizowana z powodu braku funduszy. Akcja ta przybiera bardziej planowy i ogólny charakter w 1933 r. z chwilą powstania Towarzystwa Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych.

Wprawdzie jeszcze nie całe społeczeństwo uświadomiło sobie znaczenie działalności Towarzystwa, jednakże zapoczątkowana na Wołyniu akcja wydała już pierwsze owoce, a spodziewać się należy, iż doświadczenie bieżącego roku szkolnego przyczyni się znacznie do jej rozwoju.

Fundusz Towarzystwa powstaje: ze składek członków (dożywotnich (150 zł. jednorazowo), ze składek członkowskich (4 zł. rocznie), ze sprzedaży cegiełek (5 gr., 10 gr., 20 gr., 50 gr., 1 zł.) wśród młodzieży szkolnej i społeczeństwa, ze zbiórek i imprez publicznych, z darowizn oraz zasiłków Zarządu Głównego.

Stan liczbowy Towarzystwa oraz funduszu na 1 maja b. r. ilustruje następujące zestawienie.

L. P.	Obwód	Ilość kół	Ilość członk.		W P Ł Y W Y				Razem
			dożyw.	zwycz.	zbiórki publicz.	Ze skład. czł. sprzed. cegl. i impr.	OGÓLEM	Zapom. z Zarz. Główn.	
1	Dubno	145	1	3268	795,74	7959,07	8754,81	—	—
2	Horochów	48	—	774	870,64	2581,61	3452,25	—	—
3	Kostopol	17	—	262	181,54	2619,81	2801,35	—	—
4	Kowel	71	2	1970	2053,54	7628,23	9681,77	—	—
5	Krzemie- niec	61	2	1236	1046,19	4652,77	5698,96	—	—
6	Luboml	32	—	516	602,42	1917,64	2520,06	—	—
7	Łuck	65	1	990	536,19	4490,20	5026,39	—	—
8	Równe Zdolbunów	141	3	2544	930,22	10130,75	11060,97	—	—
9	Sarny	64	—	997	519,80	2699,81	3219,61	—	—
10	Włodzi- mierz	77	1	1452	1034,53	6730,40	7764,93	—	—
	Razem	721	10	14009	8570,81	51410,29	59981,10	160,000	219.981,10

Wydatki od powstania Towarzystwa do dnia 1 maja b. r. wynoszą:

1. Na rzecz Zarządu Głównego 25⁰/₀ rocznego wpływu 13.476,25 zł.
2. Wydatki administracyjne: opłata P. K. O., księgi, druki, porto . . . . . 724,88 „
3. Koszta podróży delegatów . . . . . 57,50 „

Razem . . . 14.258,63 zł.

Zarząd Okręgowy na bieżący okres budowlany przeznaczył na budowę publicznych szkół powszechnych na Wołyniu następujące kwoty:

L. p.	O b w ó d	Przyznana kwota
1.	Dubno	16.500,— zł.
2.	Horochów	10.000,— zł.
3.	Kostopol	26.500,— zł.
4.	Kowel	24.000,— zł.
5.	Krzemieniec	16.000,— zł.
6.	Luboml	17.000,— zł.
7.	Łuck	33.000,— zł.
8.	Równe-Zdołbunów	26.500,— zł.
9.	Sarny	14.000,— zł.
10.	Włodzimierz	11.500,— zł.
	Ogółem	195.000,— zł.

Suma ta tak poważna dzięki pomocy Zarządu Głównego, niewątpliwie przyczyni się do wykończenia licznych sal szkolnych jeszcze przed rozpoczęciem nowego roku szkolnego tem bardziej, że jest przeznaczona dla takich obwodów, w których się zaznaczyła lokalna inicjatywa i ofiarność społeczna.

Zarząd Okręgu Wołyńskiego żywi niepełną nadzieję, że społeczeństwo wołyńskie poprze działalność Towarzystwa i spełni należycie swój obowiązek wobec młodego pokolenia tudzież zadość uczyni ambicjom kulturalno-oświatowym naszego społeczeństwa i Państwa.

*Zarząd Okręgowy
Towarzystwa Popierania Budowy
Publicznych Szkół Powszechnych
na Wołyniu*

INSTRUKCJA

Zarządu Głównego Towarzystwa Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych w sprawie udzielania pożyczek na budowę publiczn. szkół powszechnych przez Zarządy Komitetów Okręgowych.

§ 1.

Zarządy Komitetów Okręgowych Towarzystwa mogą udzielać pożyczek jedynie na budowę publicznych szkół powszechnych.

Plany budowy publicznych szkół powszechnych muszą być zatwierdzone przez właściwe władze szkolne i budowlane.

Pożyczka może być wypłacona dopiero po zatwierdzeniu planów budowy.

§ 2.

Pożyczki udzielane gminom są bezprocentowe.

Pożyczki mają być spłacane w równych ratach rocznych; Zarząd Komitetu Okręgowego Towarzystwa przy udzielaniu pożyczki ustala terminy wpłaty poszczególnych rat.

Termin spłaty pierwszej raty pożyczki ustalony być winien najdalej na 3 lata od terminu wypłacenia przez Zarząd Komitetu Okręgowego pożyczki (lub ostatniej raty pożyczki, o ile pożyczka wypłacona została w myśl § 6 ratami).

Raty niespłacone we właściwym terminie płatności podlegają oprocentowaniu w wysokości 0,5⁰/₀ w stosunku miesięcznym.

W razie niespłacenia raty w ciągu roku od terminu jej płatności całkowita reszta pożyczki podlega natychmiastowemu zwrotowi.

§ 3.

Pożyczki będą spłacane Zarządom Komitetów Okręgowych w zasadzie w następujący sposób:

- a) pożyczka do 7.000 zł. w 10 ratach rocznych,
- b) pożyczka do 15.000 zł. w 15 ratach rocznych,
- c) pożyczka ponad 15.000 zł. w 20 ratach rocznych,

§ 4.

Pożyczki z Towarzystwa Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych na cele budowy szkół mogą zaciągać jedynie Zarządy Gmin Wiejskich i Miejskich po przedstawieniu:

- a) odpisu uchwał o zaciągnięciu pożyczki,
- b) planów sfinansowania budowy szkół,
- c) skryptów dłużnych.

Uchwały muszą być zatwierdzone przez władzę nadzorczą (Wydział Powiatowy, Wojewódzkie władze nadzorcze).

§ 5.

Uchwały i skrypty dłużne muszą zawierać następujące zobowiązania względnie oświadczenia:

1. że gmina zobowiązuje się spłacić zaciągniętą pożyczkę w ratach rocznych, płatnych w terminie do dnia... każdego roku, a w razie niespłacenia jednej z rat w ciągu roku od terminu płatności, gmina zobowiązuje się zwrócić całą sumę pożyczki, jaka pozostanie do spłacenia wraz z odsetkami od nieuiszczonych rat oraz ewentualne koszty sądowe,

2. że gmina gwarantuje spłatę pożyczki wraz z przypadającymi odsetkami od ewentualnie niespłaconych rat we właściwym terminie całym swoim nieruchomości i ruchomym majątkiem oraz wszystkimi dochodami gminy,

3. że gmina zobowiązuje się wstawiać do budżetu swego corocznie, aż do całkowitej spłaty pożyczki odpowiednią sumę na spłatę przypadających rat i ewentualnie odsetek za zwłokę niespłaconych we właściwym terminie poszczególnych rat,

4. że gmina przyjmuje i użyje pożyczki tylko na ten cel, na jaki pożyczka została przyznana,

5. że gmina nie będzie wprowadzała do zatwierdzonych planów samowolnych zmian,

6. że wszelkie spory, wynikłe z zobowiązania gminy, rozstrzygać będą sądy przedmiotowo właściwe, mające siedzibę w . . . . . (siedziba Kuratorium Okręgu Szkolnego).

§ 6.

Pożyczki mogą być wypłacane przez Zarządy Komitetów Okręgowych Towarzystwa ratami w miarę posuwania się prac budowlanych.

§ 7.

Pożyczki, przyznane gminom na budowę szkół wypłacane mogą być:

a) czekami kasowymi P. K. O. z rachunku czekowego Zarządu Komitetu Okręgowego Towarzystwa,

b) przelewane na rachunek czekowy w P.K.O. danej gminy,

c) przesyłane przekazami pocztowymi za pośrednictwem P.K.O. na koszt gminy,

Czek kasowy może być wydany za oddzielnym pokwitowaniem osobie (osobom) przez Zarząd Gminy upoważnionej (nych). Gdy Zarząd Gminy pragnie uzyskać gotówkę w drodze przelewu na swoje konto czekowe lub przekazami pocztowymi musi uprzednio zgłosić to życzenie na piśmie.

Zarząd Gminy winien potwierdzić odbiór każdej kwoty, otrzymanej od Zarządu Komitetu Okręgowego Towarzystwa.

§ 8.

Zarządy Komitetów Okręgowych Towarzystwa przechowują u siebie odpisy uchwał gmin o zaciągnięciu pożyczki, plany sfinansowania budowy szkoły, skrypty dłużne, pokwitowania z odbioru czeków kasowych, oraz potwierdzenia odbioru gotówki.

§ 9.

Instrukcja niniejsza dotyczy jedynie udzielania pożyczek; przyznawanie zasiłków na budowę publicznych szkół powszechnych w roku 1934 w zasadzie nie jest przewidziane. W wyjątkowych wypadkach mogą być udzielane przez Zarządy Komitetów Okręgowych Towarzystwa zasiłki, jednak tylko za zgodą Zarządu Głównego Towarzystwa.

SKRYPT DŁUŻNY.

Niżej podpisani(y) .....
zamieszkali(ły) .....
działający w imieniu i na rzecz Gminy ..... na podstawie
uchwały .....

z dnia ....., zatwierdzonej dnia .....
przez ..... w .....
oświadczamy (m), że przyznana gminie przez Zarząd Komitetu Okręgowego
..... Towarzystwa Popierania Budowy Publicznych Szkół
Powszechnych w ..... na budowę publicznej szkoły powszech-
nej w ..... (w miastach ulica.....Nr..... domu.....
i Nr. hip.....) pożyczkę bezprocentową w kwocie zł.....
(wyraźnie złotych .....)

Gmina ..... zobowiązuje się zwrócić w przeciągu ..... lat.
Pierwszą ratę pożyczki Gmina zobowiązuje się spłacić w dniu .....
.....19.....r. dalsze zaś równe raty roczne w dniu .....
każdego roku aż do zupełnego spłacenia pożyczki.

Gmina zobowiązuje się opłacać odsetki w wysokości 0,5% w stosunku
miesięcznym od raty niespłaconej we właściwym terminie.

W razie niespłacenia jednej z rat w ciągu roku od terminu płatności,
Gmina zobowiązuje się zwrócić niezwłocznie całą sumę otrzymanej pożyczki,
jaka pozostanie do spłacenia wraz z odsetkami od nieuiszczonych rat, oraz
ewentualne koszty sądowe.

Gmina gwarantuje spłatę pożyczki wraz z przypadającymi odsetkami od
ewentualnie niespłaconych rat we właściwym terminie całym swoim nieruchomości
i ruchomym majątkiem, oraz wszystkimi dochodami gminy.

Gmina zobowiązuje się wstawiać do budżetu swego corocznie, aż do
całkowitej spłaty pożyczki, odpowiednią sumę na spłatę przypadających rat
i ewentualnie odsetek za zwłokę niespłaconych we właściwym terminie po-
szczególnych rat.

Gmina przyjmuje i użyje pożyczki tylko na ten cel, na jaki pożyczka
została przyznana.

Gmina nie będzie wprowadzała do zatwierdzonych planów budowy samo-
wolnych zmian.

Wszelkie spory, wynikłe z zobowiązania Gminy, rozstrzygać będą sądy
przedmiotowo-właściwe, mające siedzibę w .....
(siedziba Kuratorjum Okręgu Szkolnego.

..... dnia.....19.....r.

Podpisy(s) przedstawicieli(a) Gminy
Pieczęć Gminy

RUCH SŁUŻBOWY.

Władze Szkolne I Instancji.

1. Kurator Okręgu Szkolnego Łuckiego przydzielił z dniem 16 kwietnia 1934 r. na praktykę administracyjną do Inspektoratu Szkolnego w Łucku p. *Bronisława Wnuka*, nauczyciela 7-klasowej publicznej szkoły powszechnej Nr. 1 w Kowlu.

2. Kurator Okręgu Szkolnego Łuckiego przydzielił z dniem 20 kwietnia 1934 r. na praktykę administracyjną do Inspektoratu Szkolnego w Równem p. *Mieczysława Kasieniaka*, nauczyciela Gimnazjum Państwowego w Dubnie, pełniącego obowiązki nauczycielskie w 7-klasowej publicznej szkole powszechnej w Nowym Wiśniowcu, pow. Krzemieniec.

3. Kurator Okręgu Szkolnego Łuckiego odwołał z dniem 13 kwietnia 1934 r. od pełnienia obowiązków instruktora oświaty pozaszkolnej na obwód szkolny kowelski p. *Franciszka Burczaniaka*, nauczyciela 7-klasowej publicznej szkoły powszechnej w Kowlu.

Szkolnictwo średnie ogólnokształcące.

Zwolnieni ze służby z urzędu.

Gaj Łukasz, nauczyciel Gimnazjum Państwowego im. T. Kościuszki w Łucku, z dniem 31 lipca 1934 r.

Neuman Brunon, nauczyciel Gimnazjum Państwowego im. M. Konopnickiej w Ostrogu, z dniem 31 lipca 1934 r.

Zakłady kształcenia nauczycieli.

Zwolnieni ze służby z urzędu.

1. *Kołacki Henryk*, nauczyciel Państwowego Seminarjum Nauczycielskiego im. Komisji Edukacji Narodowej w Ostrogu, z dniem 31 lipca 1934 r.

2. *Michajłowa Lubow*, nauczycielka Państwowego Seminarjum Nauczycielskiego im. Komisji Edukacji Narodowej w Ostrogu, z dniem 31 sierpnia 1934 r.

Szkolnictwo zawodowe.

Kurator Okręgu Szkolnego Łuckiego zamianował p. *Bronisława Marka*, instruktora Państwowej Szkoły Rzemiosł Budowlanych w Wilnie — instruktorem Państwowej Szkoły Rzemiosł Budowlanych w Krzemieńcu, z dniem 1 kwietnia 1934 r.

Szkolnictwo powszechne.**Mianowania.**

L. p.	Nazwisko i imię	Data mianowania	S z k o ł a		
			stop. organ.	miejsowość	powiat
1	Mucha Stanisław	1.IV 34	3-kl.	Zygmuntów	Horochów
2	Dobrowolska Józefa	1.II.34	1-kl.	Jarewiszcze	Kowel
3	Pawliczukówna Eugenja	1.IV.34	4-kl.	Śmidyń	"
4	Krzyżowiec Sergjusz	1.XII.33	1-kl.	Zalesce Szumskie	Krzemieniec
5	Gnatiukówna Olga	1.XII.33	1-kl.	Bereżanka	"
6	Koczera Tadeusz-Marjan	1.III.34	1-kl.	Sadki Wielkie	"
7	Teodorczyk Piotr	1.IV.34	"	Bryków	"
8	Pietruch Leon	"	"	Szuskowce	"
9	Marciak Karol-Franciszek	"	"	Rasławka	"
10	Pełka Jan	1.III.34	"	Perespa	Luboml

Zwolnieni na własną prośbę.

L. p.	Nazwisko i imię	Z dniem	Z e s z k o ł y		
			stop. organ.	miejsowość	powiat
1	Malinowski Zygmunt	31.III.34	1-kl.	Rasławka	Krzemieniec

Lp.	Nazwisko i imię	Z dniem	Z e s z k o ł y		
			stop. organ.	miejsowość	powiat
Zwolnieni z urzędu:					
1	Kociubianka Janina	30.VI.34	1-kl.	Krasilno	Dubno
2	Tarkiewiczówna Jadwiga	30.VI.34	1-kl.	Mogilno	Włodzim.
3	Smolewska Olga	30.IV.34	1-kl.	Litogoszczka	Kowel
4	Ołędzka Antonina	31.VII.34	1-kl.	Krupowie	Sarny
5	Kawecka Irena	30.VI.34	2-kl.	Szpikołosy	Krzemien.
6	Bałandówna Dominika	31.I.34	1-kl.	Szklina	Łuck
7	Gerulakowa Petronela	30.VI.34	1-kl.	Maciejówka	Równe
8	Różycki Paweł	30.VI.34	1-kl.	Tudorów	"
Zwolnieni dyscyplinarnie:					
1	Molenda Józef	28.II.34	2-kl.	Żurawicze	Łuck
2	Zawadzka Stanisława	16.IV.24	2-kl.	Stąpno	Zdołbunów
Uchylono dekret zwolnienia:					
1	Filotei Sowińskiej	30.IV.34	2-kl.	Drurowa	Kostopol
Zmarli:					
1	Kapisówna Marja	9.III.34	2-kl.	Żdżary	Włodzim.
2	Brzostek Władysław	27.IV.34	woźny gimn. Państw. w	Dubnie	

Państwowa Centralna Biblioteka Pedagogiczna.

Nabytki w dziale pedagogiki.

- Chałasiński, J. dr. Wychowanie w domu obcym jako instytucja społeczna. Poznań, 1928. Fiszer i Majewski.
- Galiński, A. Dzień matki i dziecka. Poradnik dla nauczycieli i kierowników stowarzyszeń... Łódź, b. r. Drukarnia Państwowa.
- Koniuszewski, K. Dobór materiału ćwiczeń cielesnych dla szkoły powszechnej. W-wa, 1934. Nasza Księgarnia.
- Librachowa, M. — Studencki, S. M. Dziecko wsi polskiej. Próba charakterystyki. Cz. I teoretyczna. Cz. II charakterystyki regionalne. W-wa, 1934. Nasza Księgarnia.
- Martynowiczówna, Wł. Organizacja pracy nauczyciela historii w szkole powszechnej. Wskazówki praktyczne. W-wa, 1934. Gebethner i Wolff.
- Mazur, J. Uczeń w nowoczesnej szkole. Technika organizacji pracy. Lwów, 1934. Książnica-Atlas.
- Mittek, F. Zagadnienie drugoroczności w szkołach powszechnych. Królewska Huta, 1934. Grzesiewski.
- Śliwiński, F. Zasady nowego ustroju szkolnictwa polskiego. Lwów, 1934. Książnica-Atlas.
- Wieczorkiewicz, A. dr. — Oppman, E. dr. Rocznice. Wypisy do obchodów rocznic narodowych. W-wa, 1934. Instytut Propagandy Państwowotwórczej.
- (Wychowanie). Wychowanie fizyczne. Podręcznik instruktora przysposobienia wojskowego. Szkoła junaka. W-wa, 1933. Gł. Księgarnia Wojskowa.

Nabytki w innych działach.

- Borowik, J. Gdynia—port Rzeczypospolitej. Toruń, 1934. Kasa im. Mianowskiego.
- Cichocka, Z. Kolonje czeskie na Wołyniu. W-wa, 1928. W. Szkoła Handlowa.

- Dobrzyńska—Rybicka, L. Nauka obywatelstwa na podstawie socjologii. Poznań, b. r. Krajowy Instytut Wydawniczy.
- Dubiecki, M. Przymierze dziedzica z poddanymi rolnikami. Kraków, 1905. Akademia Umiejętności.
- Glass, H. Na szlaku chudego wilka. Poznań, 1931. Księgarnia św. Wojciecha.
- Hornowski, J. Pasożyty ciała ludzkiego i walka z niemi. W-wa, 1924. Biblioteka Polska.
- Jabłonowski, A. Wołyń a Podole wobec samych siebie na łonie skonsolidowanej ostatecznie Rplitej u schyłku XVI wieku. (Ateneum, 1889).
- Kempner, St. A. Rozwój gospodarczy Polski od rozbiorów od niepodległości. W-wa, 1924. Biblioteka Polska.
- Leitgeber, B. Kopenhaga—klucz Bałtyku. Toruń, 1934. Kasa im. Mianowskiego.
- (Materyjały). Materyjały do ukraińsko-ruśkoji etnologiji. t. I, II. Lwów, 1899. Tow. im. Szewczenki.
- Molière. Dzieła. Przełożył... Boy. Wyd. nowe. t. I-VI W-wa, 1922. Biblioteka Polska.
- Porębski, E. inż. Wielcy twórcy nauki. W-wa, 1934. Trzaska-Ewert-Michalski.
- Pruchnik, J. inż. Szkice techniczne z Rosji, Ukrainy i Białorusi Sowieckiej. Lwów, 1931. „Czasopismo Techniczne”.
- Sierakowski, W. O życiu i dziełach Hugona Kołłątaja. Łuck. 1934.
- Staff, L. Poezje i utwory dramatyczne. W-wa, 1922. Biblioteka Polska.
- (Śpiewnik). Śpiewnik strzelecki szkoły junaka. W-wa, 1933. Gł. Księgarnia Wojskowa.
- (Świat i Życie). Świat i życie. Zarys encyklopedyczny współczesnej wiedzy i kultury. t. I. Lwów, 1933. Książnica-Atlas.
- Tarnawski, W. Szekspir. Lwów, 1931. Zakł. im. Ossolińskich.
- Witwicki, W. Wiadomości o stylach. Lwów, 1934. Państw. Wyd. Ks. Szkolnych.
- Wóycicki, K. Walka na Parnasie i o Parnas. Materjały i opracowania do dziejów pozytywizmu polskiego. Cz. I. W-wa, 1928. Gebethner i Wolff.

- Wyspiański, St. Legjon. W-wa, b. r. Biblioteka Polska.
- Wyspiański, St. Noc listopadowa. Opracował Juljusz Saloni.
W-wa, 1930. Biblioteka Polska.
- Wyspiański, St. Warszawianka. Opracował Juljusz Saloni. W-wa,
1929. Biblioteka Polska.
- Wyspiański, St. Wesele. Opracował Leon Płoszewski. W-wa,
1930. Biblioteka Polska.
- Zawiliński, R. Dobór wyrazów bliskoznacznych i jednoznacz-
nych. Kraków, 1926. Gebethner i Wolff.

CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA

ST. WIĄCEK.

Równe

U c z n i o w i e .

1. Statut a uczniowie szkoły powszechnej.
2. Poznawanie ucznia: a) warunki domowe życia i pracy ucznia, b) właściwości fizyczne i stan zdrowia, c) właściwości psychiczne ucznia, jego uzdolnienia i zainteresowania, d) ustosunkowanie się ucznia do pracy i wyniki osiągame w nauce, e) uspołecznienie ucznia, f) pomoc słabszym.
3. Ocena ucznia.
4. Zagadnienie drugoroczności.
5. Rola kierownika szkoły w stosunku do powyższych zagadnień.

I. Statut a uczniowie szkół powszechnych.

Rozważania na temat wymieniony w tytule niniejszego artykułu trzeba rozpocząć od uświadomienia sobie wskazań zawartych w Statucie szkoły powszechnej wogóle, a w szczególności podanych w par. 81, 82, 83, 84 i 85; z paragrafów powyższych wynika, że nauczyciel, chcąc dobrze zozwiązać to zagadnienie, winien rozważyć następujące zagadnienia:

1. poznawanie uczniów,
2. oceny
3. promocje,
4. drugoroczność.

Statut szkoły powszechnej (Dz. U. M. W. R. i O. P. Nr. 14 z 25.XI.1933 r.) w par. 81 w punktach a, b, c, d, e, f określa, co to znaczy poznać ucznia, a więc;

- a) poznać warunki domowe życia i pracy ucznia,
- b) „ jego właściwości fizyczne i stan zdrowia,
- c) „ jego właściwości psychiczne, a zwłaszcza przejawiające się u niego zainteresowania i uzdolnienia,
- d) „ ustosunkowanie się jego do pracy, zwracając szczególną uwagę na pilność i wytrwałść,
- e) „ wyniki osiągame w pracy,
- f) „ ustosunkowanie się jego do życia klasy i szkoły.

Musimy sobie uświadomić, że proces poznawania ucznia będzie racjonalny tylko wtedy, gdy nauczyciel wywiąże się

należyście ze swoich obowiązków w stosunku do szkoły przez racjonalną organizację pracy dydaktycznej i wychowawczej.

Przez dobrą organizację pracy w szkole rozumieć należy:

- a) racjonalnie opracowany plan pracy dydaktycznej (rozkład materiału naukowego);
- b) racjonalnie pomyślany i dostosowany do środowiska plan pracy wychowawczej;
- c) rozumne stosowanie metod nauczania uwzględniających nie tylko nauczanie, ale i samodzielne uczenie się dzieci;
- d) właściwą postawą nauczyciela w stosunku do klasy (szkoły) i obowiązków swoich (umiłowanie człowieka i kult dla pracy).

Wydaje mi się, że jeżeli szkoła, jako całość, może powiedzieć o sobie, że ze wszystkimi czterema warunkami jest w zgodzie, że wszystkim uczyniła zadość, to wszystkie inne zagadnienia nie będą dla niej zbyt trudnymi do rozwiązania, a więc i zagadnienie oceny ucznia rozwiązane zostanie właściwie, bez krzywdy dla ucznia i szkody dla szkoły.

Rozpatrzmy teraz pokolei owe przesłanki, które w sumie złożyć się mają na poznanie ucznia.

II. Poznanie ucznia.

a) Warunki domowe.

O warunkach domowych życia i pracy ucznia wiemy naogół niewiele, nierzadkiemi są wypadki, że rok szkolny przejdzie, a nauczyciel nie potrafił nawiązać kontaktu z rodzicami i b. często nie zna ich zupełnie. Omówię pokolei różne formy nawiązywania kontaktu szkoły z domem.

Na plan pierwszy wysunąć tu należy zebrania rodzicielskie. Trojakię mogą być formy zetknięcia się z rodzicami na terenie szkoły;

1. ogólne zebrania rodziców całej szkoły,
2. zebrania rodziców dzieci poszczególnych klas,
3. indywidualne konferencje z rodzicami.

W szkołach siedmioklasowych, szczególnie o kilku równoległych oddziałach, pierwszy typ zebrań będzie bardzo trudny do zrealizowania ze względu na trudności z pomieszczeniem w lokalu szkolnym wszystkich rodziców naraz i wobec tego w szkołach powszechnych trzeciego stopnia należałoby organizować zebrania rodziców dzieci klas młodszych (I, II, III, IV) osobno i starszych osobno. Takie rozwiązanie proponuję dlatego, że na zebraniach rodziców dzieci klas młodszych znajdziemy więcej zagadnień pokrewnych do omówienia, aniżeli w tym wypadku, kiedy połączylibyśmy np. rodziców dzieci z klasy I i V czy VII.

Niezależnie od tego typu zebrań, które moglibyśmy nazwać zebraniem plenarnym, czy ogólnym, należy organizować zebrania

klasowe dla omówienia specjalnych zagadnień z rodzicami dzieci danej klasy.

Jakiż główny cel zebraniom tym winien przyświecać? Współpraca szkoły z domem poprzez wzajemne poznanie się i zbliżenie domu dziecka do szkoły i szkoły do społeczeństwa.

Ażeby ten cel osiągnąć, trzeba przede wszystkim postarać się o jak najliczniejszą frekwencję na tych zebraniach, a osiągniemy to tylko wtedy, jeżeli zebrania te uczynimy interesującymi dla rodziców. Jak to osiągnąć?

Zacznijmy od tego, czego na zebraniach plenarnych i klasowych być nie powinno.

Nie powinno się przede wszystkim omawiać poszczególnych uczniów w obecności wszystkich, czy tylko części rodziców, by nie drażnić ambicji poszczególnych ojców czy matek; nie powinno się proponować i uchylać składek pieniężnych, a w szczególności nie powinien nigdy z wnioskami tego rodzaju występować nauczyciel czy kierownik szkoły; tego rodzaju sprawy wysuwać powinni członkowie Komitetów Rodzicielskich i na odrębnych zupełnie zebraniach.

Powinno się natomiast na zebraniach rodzicielskich plenarnych i klasowych:

- a) informować rodziców w formie popularnych pogadanek o tem, co się w szkole robi,
- b) pewne prace dzieci przedstawiać rodzicom (wystawy rysunków, przedmiotów wykonanych na zajęciach praktycznych, pokazy gimnastyczne, recytacje wierszy chóralne i pojedyncze, śpiewy),
- c) wygłaszać od czasu do czasu krótkie i popularne b. odczyty na tematy bezpośrednio nie związane z życiem szkoły (np. ostatnie wydarzenia polityczne w świecie, z dziedziny hodowli, tematy związane z historją danej miejscowości),
- d) wykorzystać, jeżeli to jest tylko możliwie, radjo.

Wymienione dziedziny zagadnień nadają się do omawiania przede wszystkim na zebraniach plenarnych, ogólnych.

Na zebraniach klasowych:

- a) informować będziemy o frekwencji,
- b) powiemy dokładniej rodzicom o tem, czego się dzieci uczą w danej klasie,
- c) pomówimy o pracy domowej dzieci,
- d) omówimy projektowane wycieczki,
- e) pokażemy rodzicom prace wykonywane przez dzieci (zeszyty, pomoce naukowe, ogródek szkolny).

Z reguły po zebraniach klasowych należałoby przeprowadzać z rodzicami konferencje indywidualne, na których:

- a) omówimy postępy danego dziecka, jego zalety i wady, niedomagania w nauce,
- b) będziemy się starali zebrać dane o warunkach domowych życia i pracy dziecka,
- c) spróbujemy, w formie b. oględnej, wyjaśnić ojcu czy matce niewłaściwe postępowanie z dzieckiem, bądź też podkreślić postępowanie właściwe.

Zebrania ogólne odbywać się powinny w każdej szkole przynajmniej cztery razy do roku, zebrania klasowe — raz na miesiąc.

Zebrania ogólne winny być protokołowane, zebrań klasowych robi sobie notatki wychowawca danej klasy, podobnie i z konferencyj indywidualnych.

Te typy zebrań, o których mówiłem wyżej, mają charakter przedewszystkiem wychowawczy, staramy się poprzez nie wytworzyć życzliwą atmosferę rodziców do szkoły, wzbudzić w nich jak największe zaufanie do tej instytucji, wreszcie uświadomić ich o pracy szkolnej i zetknąć rodziców z zagadnieniami z szerszego świata poprzez popularne odczyty i radio.

Zupełnie świadomie chciałbym wyeliminować z tego typu zebrań wszelkiego rodzaju sprawy pieniężne.

W tych sprawach punkt ciężkości przenieść należy na Komitety Rodzicielskie; kierownik szkoły, który jest przecież z reguły członkiem tego Komitetu, powinien najpierw na tym terenie uzyskać zrozumienie dla swoich wniosków; jeżeli Komitet Rodzicielski zgodzi się z wnioskami kierownika szkoły, a sprawa jest tego rodzaju, że wymaga aprobaty zebrania ogólnego, to na zebraniu tem referentem nie może być ani kierownik, ani nauczyciel.

Taka przynajmniej winna być zasada, aczkolwiek zdaję sobie sprawę dobrze, że na naszym terenie jeszcze w tej chwili od zasady tej muszą być odstępstwa, trzeba nam się jednak do niej zbliżać z każdym rokiem.

Ale owo poznanie warunków życia i pracy dziecka w domu musi odbywać się jeszcze i w innej płaszczyźnie.

Statut szkoły powszechnej w par. 17 wyraźnie stwierdza w odniesieniu do kierownika szkoły, że „do właściwego realizowania programu nauczania i wychowania kierownik winien znać rejon powierzonej sobie szkoły pod względem stosunków gospodarczych, struktury społecznej i narodowościowej, oraz stanu i potrzeb kulturalno oświatowych”; to samo zalecenie spotykamy w par. 24 w odniesieniu do nauczyciela, a wskazania te, które w tej chwili każdego nauczyciela obowiązują, powtórzone są raz jeszcze w par. 81 lit. a.

Widzimy więc, że twórca Statutu — M. W. R. i O. P. — mocny kładzie nacisk na poznanie środowiska, a w niem warunków domowych życia i pracy ucznia.

Nie zdołamy jednak dobrze zrealizować wskazówek Statutu, tylko poprzez zebrania rodzicielskie.

Trzeba nam będzie wprost od chaty do chaty wędrować i zbliska, bezpośrednio z tem życiem domowem ucznia się zetknąć. Innego rozwiązania nie widzę.

Nie ulega też kwestji, że nauczyciel poprzez swój udział w pracach społecznych ułatwia sobie w dużym stopniu poznanie środowiska i poszczególnych jednostek w środowisku tem żyjących.

Ważną jest b. rzeczą, jak ma się odbywać to poznawanie warunków domowych dziecka poprzez bezpośrednie zetknięcie się nauczyciela z temi warunkami na miejscu, w domu dziecka.

Trudno mi jest podać jakieś szczegółowo wskazówki co do tego, jak to trzeba robić, zależy to bowiem od indywidualności nauczyciela, środowiska (miasto, wieś), wieku dziecka, kultury domu.

Łatwiej jest w tym wypadku określić, jakim nie powinno być to postępowanie, a więc:

nie powinno być, że się tak wyrażę, urzędowem poznawaniem warunków życia domowego dziecka, nauczyciel nie może powiedzieć sobie, że np. dnia 15 maja popołudniu odwiedzę 5 chat, 16—5, 17—5 i t. d. aż poznam całą wieś, czy cały rejon.

Takie ustosunkowanie się do tej kwestji, miast nas zbliżyć do społeczeństwa i ułatwić nam poznanie środowiska, mogłoby wydać wręcz odwrotne skutki.

Powiedzieć można ogólnie, że wtedy tylko odwiedziny nasze w domu dziecka będą przyjęte naturalnie, jeżeli istotnie dom zrozumie ich celowość. Sytuacyj takich mamy zawsze b. wiele: dłuższa nieobecność dziecka w szkole, choroba, poważniejsze wykroczenia ucznia w szkole, wycieczka idąca przez tę wieś, czy do tej wsi i t. p. i t. p.

Byłoby również rzeczą nadzwyczaj pożądaną, by nie tylko nauczyciel umiał trafić do chaty wieśniaka, ale i wieśniak mógł przekroczyć progi mieszkania prywatnego nauczyciela.

Jak do tego dojść i jakimi drogami — zdecyduje i decyduje osobowość nauczyciela i jego poziom uspołecznienia.

b. Właściwości fizyczne i stan zdrowia ucznia.

Poznając warunki domowe życia i pracy ucznia w dużej mierze poznajemy też jego właściwości fizyczne i stan zdrowia.

Lekarz szkolny, któryby nauczyciela w tym kierunku odciążał w pracy, dla szkół powszechnych jest jeszcze dziś postulatem niemożliwym do osiągnięcia z wielu b. względów i siłą rzeczy funkcje jego przynajmniej częściowo, spełniać musi również nauczyciel. Mówię — częściowo — gdyż tylko w niektórych wypadkach możemy go zastąpić.

Jednym z takich wypadków jest badanie wzroku. Jakżeż wiele niedostatecznych ocen stawiamy w szkole tylko dlatego, że uczniowie źle są rozmieszczeni w klasie i nie widzą ani tego, co

nauczyciel pisze na tablicy, ani tego, co nauczyciel pokazuje na mapie.

Drugim takim wypadkiem jest badanie słuchu. I na tem tle również wiele popelniamy błędów.

W obydwu tych wypadkach możemy sobie poradzić bez lekarza.

c. Właściwości psychiczne ucznia, jego zainteresowania i uzdolnienia.

Chcąc być sprawiedliwym w ocenie ucznia, musimy, zgodnie z wymaganiami statutu, poznać jego właściwości psychiczne, a zwłaszcza przejawiające się w nim zainteresowania i uzdolnienia.

Nie możemy sobie jeszcze pozwolić na instytucję psychologów szkolnych, którzyby nauczycielowi w pracy tej pomogli i fachową radą służyli. I w tym wypadku obowiązek ten spada na nauczyciela.

Najlepszym terenem do poznania psychiki dziecka jest jego zabawa i jego praca, ale przede wszystkim może zabawa szczególnie w młodszych klasach.

Dlatego też tak ważną jest sprawa dyżurów nauczycielskich w czasie pauz, a więc tego czasu, w którym dzieci nie są skrepowane wiązaniami je tak ściśle przepisami.

Nauczyciel ma wtedy możność poczynienia wielu ciekawych obserwacji.

Oto jakiś chłopak uwija się, zbiera kolegów, gestykuje, tłumaczy; zebrał wreszcie grupkę wokół siebie, bawią się. To dobry organizator.

A tam znów inny obrazek. Małe niepozorne chłopię, oczy błyszczące, mówi mało, mina nasrożna, zgromadził wokół siebie sporą gromadkę, często wzrokiem i wiekiem pokaźniejszą od niego i cichaczem prowadzi ich w ukrycie; w kieszeniach pełno kasztanów, będzie napad na klasę starszą. To przywódca.

A tu znów z gromady bawiących się wybiega ktoś, bo zobaczył, że brzdąc jakiś z I-ej klasy przewrócił się i płacze; podnosi go, prosi najbliższego, by przyniósł jodynę z apteczki, bo malec się skaleczył, uspokaja go, odprowadza na bok, jest przejęty, niesie pomoc bliźniemu. To społecznik.

Trzeba tylko chcieć i umieć patrzeć na zabawy dzieci, a powiedzą one nam b. wiele. Powiedziećby można ogólnie, że wszystkie te sytuacje, w których dziecko czuje się swobodnie, dają nam okazję najlepszą do poznawania jego wewnętrznego ja.

Zachowanie się dzieci w domu, ich stosunek do rodziców, oraz starszego i młodszego rodzeństwa — to również cenny przyczynek do poznania psychiki naszego wychowanka.

Sposób wykonywania prac, wygląd zeszytów, książek, ba, porządek w teczce czy najzwyczajniejsze ułożenie książek i zeszytów

w ławce i tej chuście, w którą książki, zeszyty i inne przybory szkolne dziecko wiąże — jakżeż wiele nam o niem mówią!

Zwykliśmy sądy swoje o uczniach opierać głównie na ich zachowaniu się na lekcji; nie chcę negować i tej okazji do poznawania dziecka, ale wolno nam tylko wtedy wyciągać pewne wnioski w tej płaszczyźnie, kiedy lekcja jest istotnie lekcją pracy, a nie marnowaniem czasu. Są bowiem i takie wypadki, że złe, w pojęciu nauczyciela, zachowanie się, dzieci na lekcji, świadczy tylko dobrze o uczniach, świadczy, że dziecko wyczuło marnowanie czasu i nie chce go marnować, załatwia więc sobie inne sprawy, nie poddaje się bezużytecznemu wegetowaniu.

Rozmawiajmy też często z uczniem o książkach, które czyta z biblioteki szkolnej, przysłuchujmy się dobrze, o jakie książki się pyta, notujemy, jakie najprędzej czyta, a zobaczymy go z innej strony, zdobędziemy jeszcze jedną przesłankę do wysnucia wniosku o jego ja psychicznym i jego zainteresowaniach.

Niechaj nam dzieci w klasie a opowiedzą o tem, co widziały po drodze, idąc do szkoły; opowiadania nie będą jednakowe, spostrzeżenia będą różne, chociaż droga była ta sama, ale dzieci nie są wszystkie takie same.

I możnaby mnożyć do nieskończoności przykłady i przytaczać różne sytuacje, w których nauczyciel bez pomocy testów i wyszukanych przyrządów do badań psychotechnicznych, może poznawać dziecko, trzeba tylko, by to dziecko interesowało go, a to będzie możliwe tylko wtedy, jeżeli dusza jego będzie taką, o jakiej pisał Wł. Dawid („O duszy nauczycielstwa”), według którego ten tylko nauczyciel jest nauczycielem w istotnym tego słowa znaczeniu, który kult dla pracy i umiłowanie człowieka nieodłączną częścią swego oblicza wewnętrzznego nazawsze uczynił.

d. Stosunek ucznia do pracy.

Mówi nam Statut, że opinię o uczniu urabia sobie nauczyciel przez poznanie „ustosunkowania się jego do pracy, zwracając szczególną uwagę na pilność i wytrwałość”.

Muszę tu dodać pewien komentarz. Tę wskazówkę Statutu zacząć musimy realizować, przede wszystkim od siebie rozpoczynając, t. zn. musimy przede wszystkim zorganizować dobrze pracę w szkole, a przez dobrą organizację pracy rozumieć należy dobrze opracowany rozkład materiału naukowego i wybór takich metod nauczania, które uwzględnią samodzielność w pracy ucznia i racjonalne wykorzystanie czasu.

Dopiero wtedy punkt Statutu, o którym mówimy, nabierze odpowiedniego znaczenia w praktyce szkolnej i bez krzywdy dla uczniów będzie mógł być uwzględniany.

Niepodobna też pominąć milczeniem przykładu nauczyciela. Ustosunkowanie się ucznia do pracy jest naogół takim, jakie jest

ustosunkowanie się do nauczyciela. Przykład i w tym wypadku jest ogromnie ważny. Nie będzie pilnym i wytrwałym uczeń jeżeli nauczyciel będzie czas marnował i z niecierpliwością wyczekiwał dzwonka. Nie sądźmy, że uczniowie ustosunkowania się naszego do pracy nie wyczuwają.

A w tej dziedzinie trzeba nam niekiedy radykalnych przemian dokonać.

Są jeszcze i takie wypadki, że wyniki osiągnane w pracy przez ucznia mierzy się tylko t. zw. klasówkami dawanymi najczęściej w ostatnich tygodniach okresu i to niekiedy w jednym dniu z kilku przedmiotów.

Chciałbym przestrzec przed tego rodzaju postępowaniem, jako zbyt powierzchownem i niebezpiecznem przedewszystkiem ze względów wychowawczych, łatwo bowiem bardzo tak postępując, być niesprawiedliwym.

e. Uspołecznienie ucznia.

Zwraca Statut uwagę również na konieczność poznania, jakim jest ustosunkowanie się ucznia do życia klasy i szkoły.

I tu również powiedzieć można, że uspołecznienie ucznia zależy przedewszystkiem od nauczyciela, od tego, co nauczyciel zrobił pozytywnego dla zorganizowania tego życia, niekoniecznie zaraz w ramach jakiejś organizacji. Na takie pytanie otrzymuje się w odpowiedzi litanję całą organizacyj powołanych do życia.

Takie załatwienie sprawy również może stać się wprost szkodliwem dla sprawy wychowania w duchu społecznym powierzonej nam dziatwy. Niepodobna w ramach niniejszego artykułu zagadnienia tego szerzej omawiać, zaznaczam więc tylko, że takie organizacje na terenie szkoły do życia powoływać można, które dozwolone są okólnikami władz szkolnych, które na danym terenie, ze względu na wiek i środowisko mają rację bytu i które będą mieć zapewnioną stałą i staranną opiekę nauczyciela.

Zanim jakąś organizację do życia powołamy, musimy przedtem dzieci do powstania jej przygotować poprzez rozmowy, pogadanki, odpowiednią lekturę, ilustracje, przykłady z innych szkół.

Pośpiech w tych kwestjach jest zawsze szkodliwy i do powierzoności dzieci przyzwyczajają. Należy też pamiętać, że poza organizacjami mamy jeszcze cały szereg innych form pracy do uspołecznienia ucznia zmierzających (nauczanie, uroczystości, wycieczki, lektura).

f. Pomoc uczniom słabszym.

Jeszcze nad jedną uwagą Statutu trzeba się będzie chwilę zatrzymać. „W szczególności nauczyciel wnika w trudności, których uczeń nie może pokonać i stara się poznać przyczyny niepo-

wodzeń ucznia w pracy" (str. 588). Par. zaś 82 nakłada obowiązek na nauczyciela, by ten usuwał te trudności przez racjonalne zorganizowanie pracy, licząc się z trudnymi warunkami domowymi dziecka i temi trudnościami, których dziecko pokonać nie może.

Praktycznie rzecz ujmując, powiemy:

nauczyciel musi zbadać, jakie trudności mają te dzieci które nie robią przynajmniej dostatecznych postępów w nauce i dzieciom tym dopomóc przez: większe zainteresowanie się niemi w czasie nauki szkolnej i dodatkową pracę już tylko z niemi przynajmniej raz w tygodniu organizowaną.

Jeżeli dziecko ma trudne warunki domowe i nie może zupełnie odrabiać zadanych do domu prac, a przez to zaniedbuje się w nauce i obniża swój poziom, to wyjście z tego znów widzę tylko takie:

dzieci te winny prace domowe odrabiać w klasie po zaj. szkolnych, prac tych nie może być dużo;

w okresie najkrótszych dni i złych warunków atmosferycznych prac domowych można nie dawać wcale.

Oto zagadnienia, które muszą być rozwiązane na terenie każdej szkoły; od tego, czy i jak będą rozwiązane — zależy rozumnie przeprowadzona ocena uczniów. Samo wystawianie ocen jest już procesem końcowym, istota zagadnienia oceny ucznia tkwi w tem, w jakim stopniu zdołaliśmy go poznać.

3. Ocena ucznia.

Zagadnienie oceny uczniów jest przede wszystkim zagadnieniem wychowawczem, aczkolwiek i dla samego procesu nauczania ma niepoślednie znaczenie, o czem za chwilę pomówię.

Jeżelibyśmy tak chcieli dokładnie zbadać najistotniejsze przyczyny niechęci ludzi do spraw szkolnych, ludzi nawet niekiedy ze sfer o pewnem wykształceniu, to kto wie, czy w wielu wypadkach nie natrafilibyśmy na pewien uraz psychiczny spowodowany krzywdzącą oceną szkolną. Wystawienie uczniowi oceny niższej od tej, na jaką zasłużył, może wywołać w przyszłości obojętny, lub wrogi nawet stosunek do szkoły.

Wystawienie zaś oceny wyższej od tej, na jaką uczeń zasługuje, jest również b. niebezpieczne, przyczynia się bowiem do obniżenia autorytetu nauczyciela w oczach nietylko tego ucznia, ale i całej klasy, bo klasa wie, szczególnie w późniejszych latach nauczania, jak kto pracuje i jaka mu się należy ocena.

Najważniejsza rzecz, zdaniem mojem tkwi w tem, by wszyscy uczniowie zrozumieli dlaczego takie a nie inne oceny otrzymali i by nauczyciel w opinii klasy i poszczególnych uczniów uzyskał aprobatę dla ocen przez siebie wystawionych.

Jestem zdecydowanym przeciwnikiem robienia z ocen pracy uczniów jakiejś tajemnicy, uczeń w każdej chwili sam powinien zdawać sobie sprawę z tego, na jaką ocenę zasługuje.

Uderzającym jest zjawisko w życiu szkoły, że w momencie, w którym rozdajemy dzieciom świadectwa panuje zawsze w klasie nadzwyczajne podniecenie, stosunek uczniów do wystawionych im stopni jest takim, jakgdyby oczekiwali jakiejś niespodzianki.

„Co masz z polskiego?“ „Co masz z rachunków?“ „Pokaż! Nieprawda!“ Przeważnie takie rozmowy wtedy słyszymy.

To niewłaściwe ustosunkowanie się uczniów do ocen spowodowane jest niewłaściwym podchodzeniem do rzeczy ze strony nauczyciela i szkoły całej, jako instytucji wychowawczej.

By ten stan zmienić, proponuję do życia szkolnego wprowadzić następujące momenty.

W końcu każdego tygodnia trzeba znaleźć chwilę czasu na omówienie wykonanych prac i zachowanie się uczniów i ich stosunku do pracy. P. określić należy, nienaganne zachowanie się pewnych uczniów, oraz zwrócić uwagę na niewłaściwe ustosunkowanie się innych do pracy. Będzie to jakby zamknięcie tygodnia pracy, pewnego rodzaju bilans dydaktyczny i wychowawczy.

Cel główny takiego postępowania tkwi w tem, by, z jednej strony zapobiegać zaniedbaniu się w pracy dzieci b. opieszających, z drugiej zaś podkreślać wszystkie dodatnie przejawy z życia klasy i pracy poszczególnych jednostek.

Ogromnie również ważną rzeczą jest takie postępowanie, któreby przyczyniało się do rozwijania w dzieciach samokrytycyzmu w stosunku do siebie samego; dążyć trzeba do tego, by uczeń sam mógł ocenić swoją pracę.

Już te rozmowy z dziećmi, w końcu każdego tygodnia przeprowadzane, w tym kierunku, między innymi, zmierzają.

W swojej praktyce stosowałem jeszcze inne zabiegi. W końcu każdego okresu przeprowadzałem z dziećmi pewnego rodzaju ankietę: każdy uczeń sam wystawiał sobie oceny. W wielu b. wypadkach oceny te pokrywały się całkowicie z ocenami mojemu; w wypadkach, kiedy były rozbieżności, sprawę badałem szczegółowiej, zwracając uwagę, czy się nie mylę w stosunku do tego ucznia, a jeżeli dochodziłem do wniosku, że dobrze ucznia oceniłem, a on był albo zbyt hojny w stosunku do siebie albo zbyt skromny, wtedy raz jeszcze wracałem do sprawy i z całą klasą zastanawialiśmy się, czy zaproponowana przez ucznia ocena jego pracy jest słuszna.

Przez takie postępowanie już w drugim roku (ale nie w II klasie, miało to miejsce w klasie IV-tej) uczniowie dochodzili do tego że oceny, jakie sobie proponowali, były w ogromnej większości wypadków słuszne. Otrzymywane świadectwa przestały być tajemnicą i niespodzianką, znikły płacze, a co najważniejsze uczni-

wie byli wewnętrznie przekonani, że wystawiony im stopień innym być nie może, bo tylko na taką ocenę pracy w danym okresie zasłużyli.

Muszę podkreślić, że postępowanie takie wymaga ze strony nauczyciela nadzwyczajnego taktu i dużej znajomości psychologii dziecka i pewnego już doświadczenia.

Wszystkim więc nauczycielom, rozpoczynającym nauczanie, nie radziłbym od tego zaczynać, radzę natomiast wprowadzać rozmowy na temat pracy w każdym tygodniu.

Bardzo rozpowszechnionym wśród nauczycielstwa jest pogląd, że postępy ucznia w pracy w drugim okresie należy oceniać szczególnie ostro, chce się w ten sposób ucznia podciągnąć, pokazać mu to niebezpieczeństwo, jakie mu grozi, zastraszyć go, zmusić go w ten sposób do wydajniejszej pracy w okresie III-im, bo jeżeli się nie zabierze do pracy, to będzie dwójka i pozostawienie na rok następny.

Nic bardziej fałszywego jak taki pogląd. Dlaczego? Przede wszystkim dlatego, że ocena przestaje być oceną pracy, a staje się straszakiem; uczeń przestaje wierzyć w obiektywny sąd nauczyciela, w pojęciu ucznia wytwarza się przeświadczenie, że wystawienie takiej albo innej oceny zależy wyłącznie od nauczyciela; doprowadzić możemy do tego, że uczeń tylko w tym drugim okresie będzie intensywnie pracował i tylko do ocen w drugim i czwartym okresie będzie przywiązywał znaczenie.

Takie więc różne kryteria, stosowane do pracy jednego i tego samego ucznia w różnych okresach roku szkolnego, nie powinny mieć miejsca, a kierownikowi szkoły niewolno do takiego ustosunkowania się do zagadnienia oceny ucznia dopuścić.

W klasach młodszych, w których najczęściej uczy, a przynajmniej powinien uczyć, jeden nauczyciel, wystawianie ocen jest łatwiejszym i naogół mniej tu błędów popełniamy.

Gorzej jest natomiast w klasach starszych, w których mamy już specjalistów, a ci częściej widzą ucznia, a tylko swój przedmiot, nie ogarniają całości i na podstawie pewnych fragmentów wnioski wyciągają.

Pogląd na istotę oceny też niekiedy w takim zespole bywa kraciowo różny, nic więc dziwnego, że stosunek tego samego ucznia do pracy na różnych przedmiotach bywa inny, że ten sam uczeń w tym roku był np. dobrym uczniem z arytmetyki, a w następnym, przy zmianie nauczyciela, z dwójkami wędruje.

Dobry wychowawca może zrobić bardzo wiele w kierunku wyrównania kryteriów klasyfikacji i postępowania, ale tylko jego dobrą wola nie wystarczy.

Żeby postępowanie całego zespołu, nauczającego w danej klasie, było jak najbardziej jednolite, trzeba:

1. by każdy nauczyciel znał całość programu obowiązującego w danej klasie (ze wszystkich przedmiotów);
2. uwzględniać w możliwie naturalny sposób zasady korelacji;
3. wspólnie uzgadniać wymagania stawiane uczniom,
4. prace domowe zadawać w ścisłym porozumieniu między sobą;
5. by każdy nauczyciel znał postępy ucznia ze wszystkich przedmiotów;
6. w poznawaniu ucznia kierować się wskazówkami zawartymi w par. 81 Statutu publicznych szkół powszechnych;
7. by w wypadkach spornych i wątpliwych ostateczny głos miał wychowawca danej klasy, jako ten, który najlepiej zna swoich wychowanków.

4. Zagadnienie drugoroczności.

Dobrze rozwiązane na terenie szkoły zagadnienie oceny (podkreślam raz jeszcze, że sam proces wystawiania ocen, jest procesem końcowym, najważniejszym jest w tem zagadnieniu poznanie ucznia i zapobieganie ocenie niedostatecznej zasadniczo też wpłynie na zagadnienie drugoroczności, któremu chcę teraz poświęcić parę uwag.

Zagadnienie drugoroczności można i należy rozpatrywać z kilku punktów widzenia, a mianowicie:

jako zagadnienie pedagogiczne,	}	interes szkoły
„ dydaktyczne,		
„ społeczne,	}	interes Państwa
„ gospodarcze,		

a więc: z jednej strony jako zagadnienie szkolne, z drugiej — jako zagadnienie państwowe. Osobno trzeba będzie omówić zagadnienie drugoroczności od strony dziecka.

Zbyt duży procent dzieci powtarzających klasę powoduje duże różnice między dziećmi co do wieku, co w konsekwencji utrudnia nauczycielowi zorganizowanie pracy wychowawczej, postępowanie bowiem nasze w stosunku do dzieci zależy przede wszystkim od wieku, zbyt różnolity pod tym względem dobór dzieci w klasie pracę tę nam komplikuje.

Trudno jest też w takiej klasie mówić o wytwarzaniu wspólnoty klasowej, o zorganizowaniu życia społecznego, bo aspiracje i zainteresowania dzieci, w różnym będących wieku, nie są jednokowe.

Dzieci powtarzające klasę utrudniają pracę wychowawczą nauczycielowi jeszcze i przez to, że uprzedzają niezdarnie pewne przygotowawcze zabiegi, bo coś tam pamiętają o tem z roku ubiegłego.

Ze względów czysto dydaktycznych drugoroczność jest również szkodliwa, utrudnia nauczanie; dzieci, powtarzające klase, uniemożliwiają innym samodzielne dojście do pewnych wyników, ponosi je chęć pochwalenia się przed swymi nowymi towarzyszami tem, co one wiedzą już.

Przykład. Opracowujemy w klasie obliczanie powierzchni trójkąta, chcemy oczywiście pracą tak pokierować, by do rozwiązania tego zagadnienia doszły dzieci samodzielnie. Ale cóż na to poradzimy, gdy taki drugoroczniak przerwie dalszą pracę i pochwali się, że on to już umie? Cały proces dochodzenia do wniosku został przerwany.

Uczniowie drugoroczni w klasie, to tak jak ci nieświadomi rodzice, którzy jak zaczęła uczyć dziecko czytać z elementarza; to później już nauczyciel często wogóle nie może tego odrobić i nauczyć dzieci racjonalnej metody czytania.

Ze względów społecznych zagadnienie drugoroczności jest o tyle szkodliwe, że uniemożliwia b. często, szczególnie na Wołyniu, przyjmowanie nowych dzieci do szkół. Jeżeli np. w klasie I-ej pozostało na drugi rok 10-ro dzieci, to w przyszłym roku szkolnym musimy przyjąć o 10-ro dzieci mniej z tego rocznika, który powinien być w klasie I-ej. Na tle jednej szkoły zagadnienie to nie wygląda jeszcze tragicznie, ale podsumujmy powiat, podsumujmy cały Okręg Szkolny, to zobaczymy, że drugoroczność w dużym stopniu przyczynia się do opóźnienia realizacji obowiązku szkolnego. Tak np. w jednym z powiatów naszego Okręgu w r. 1932/33 na 24.000 dzieci promowanych, było aż 4000 niepromowanych, czyli dzięki temu 4000 miejsc w szkołach mamy zagwoźdżonych.

Na to w dzisiejszych czasach nie możemy sobie pozwalać, nie stać nas.

A drugoroczność kosztuje nas sporo. W całym państwie Polskim na świadczenia różnego rodzaju, związane z drugorocznością jak: świadczenia gospodarcze, etaty nauczycielskie wydajemy rocznie około 20 milionów złotych.

Przy większym wysiłku z naszej strony przynajmniej o połowę ten niepotrzebny wydatek możemy zmniejszyć.

Takie same intencje zawarte są i w Statucie. W różnych miejscach spotykamy pod tym względem zasadnicze wskazania.

Par. 85. „Wszyscy uczniowie klasy I przechodzą w zasadzie do klasy II.

Par. 83. ustęp końcowy: „W księgach szkolnych notuje się oprócz stopni krótkie motywy ocen niedostatecznych“.

Par. 85. ustęp końcowy: „Kierownik szkoły ma obowiązek wspólnie z nauczycielem zbadać dokładnie tych uczniów, którym grozi nieuzyskanie promocji. Dotyczy tu zwłaszcza uczniów tych klas, które uczy jeden nauczyciel.

Decyzję o niepromowaniu ucznia należy w księgach szkolnych uzasadnić“.

Wszystko to zmierza oczywiście do tego, by procent drugorocznych uczniów wydatnie pomniejszyć.

Należy w tem miejscu przestrzec przed sztucznym zmniejszaniem drugoroczności: nie można przecież temu uczniowi, który powinien otrzymać ocenę niedostateczną, dać dostatecznej tylko dlatego, aby drugorocznych było mniej.

Dążąc do rozwiązania zagadnienia drugoroczności w szkole niewolno nam obniżać poziomu klas, wprost przeciwnie: dobre rozwiązanie tego problemu spowodować winno podniesienie się nauczania i poziomu poszczególnych uczniów.

Zagadnienie drugoroczności jedynie w płaszczyźnie lepiej zorganizowanej pracy dydaktycznej i wychowawczej rozwiązać można.

A drugą płaszczyzną, w której do zagadnienia tego podchodzić należy, to dokładna znajomość ucznia i jego warunków pozaszkolnych.

Jeżeli teraz na to zagadnienie spojrzymy od strony dziecka, to stwierdzimy że:

w ogromnej większości wypadków pozostawienie dziecka na rok drugi w tej samej klasie nie przyczynia się do zwiększenia wydajności jego pracy, uczeń ten naogół nie staje się uczniem lepszym, a w tych wypadkach, kiedy uczeń przez pomyłkę został na drugi rok, odbija się to na nim fatalnie, zamiast się poprawić, tępieje, bądź też pewny, że wszystko to on już umie — nic nie robi, dając zły przykład swoim kolegom.

Dziecko takie nabiera też czasem specjalnego stosunku do szkoły: wstydzi się swoich kolegów zeszłorocznych, staje się często zamkniętem w sobie, chętnie opuszcza naukę szkolną, z życia społecznego klasy usuwa się na bok, nie przychodzi na przedstawienia szkolne.

Dlatego też tak ważną ogromnie jest rzeczą, by uczeń rozumiał, dlaczego taki albo inny stopień mu wystawiono, dlaczego tak go nauczyciel ocenił, a nie tylko nauczyciel: on sam tak siebie ocenił też, nastąpiła całkowita zgoda w poglądach na jego pracę między nauczycielem a nim samym. Mało tego: opinia całej klasy przyznaje słuszność nauczycielowi!

Zdaję sobie jednak sprawę, że przy dzisiejszej organizacji szkolnictwa drugoroczność nie zniknie, że będą dzieci, które na drugi rok w tej samej klasie pozostawić musimy, dla ich własnego dobra. Wysiłek nasz zmierzać musi w tym kierunku, by wypadków takich było jak najmniej, byśmy się w tych sprawach nie mylili, by starać się przekonać ucznia, że inaczej być nie może i by

opinia klasy postępowanie nauczyciela w tych wszystkich wypadkach uznawała za sprawiedliwe i uzasadnione.

Pozostało mi jeszcze jedno zagadnienie do omówienia.

W której klasie w wypadkach wątpliwych lepiej ucznia pozostawić na drugi rok? Czasem wiemy, że jeżeli uczeń z II oddziału przejdzie do III-go, to będzie musiał pozostać na drugi rok w III-im. Szczegółowych wskazówek udzielić tu niepodobna, można wysunąć ogólną zasadę tej treści: lepiej jest ucznia pozostawić w klasie młodszej aniżeli w starszej.

Przemawiają za tem zarówno względy dydaktyczne, jak i wychowawcze. Dzięki temu, iż materiał rzeczowy w klasach młodszych występuje w mniejszym zakresie, punkt ciężkości w pracy przenosi się raczej na wyrażanie i na stronę techniczną (mówienie, rysunek, liczenie, pisanie, czytanie), łatwiej jest tak zorganizować nauczanie, by i drugorocznym uczniom również mieli zawsze co robić.

Dzieci w młodszym wieku mniej boleśnie niejako przechodzą tę operację, ambicja ich mniej wtedy cierpi.

Rzeczą jest b. ważną, by uczeń miał dobre podstawy, by nie było żadnych luk; pierwsze lata nauki porównałyby można do fundamentów trwałości domu przedewszystkiem od nich zależy, tak samo trwałość nauczania i skuteczność jego zależą przedewszystkiem od pierwszych lat i dlatego też lepiej jest ucznia pozostawić na drugi rok w kl. II czy III, czy nawet IV, aniżeli w starszych.

Bardzo też należy być ostrożnym przy promowaniu uczniów, a szczególnie uczennic w okresie przedpokwitania i pokwitania, a więc wtedy, kiedy ze względów zupełnie od siebie niezależnych, uczeń słabiej pracuje, jest bardziej apatyczny, boryka się z czemś, czego jeszcze nie rozumie, z czem sobie rady dać nie może. W tym okresie należy być specjalnie ostrożnym i taktownym w postępowaniu z uczniami, a w wymaganiach należy być względniejszym.

Przytoczę, teraz krótkie sprawozdanie o tem, jak zagadnienie drugoroczności próbowano rozwiązać w różnych systemach nauczania.

Radykalną próbą w tym kierunku jest system daltoński, twórczynią którego jest pani H. Parkhurst, zapoczątkowany na gruncie amerykańskim w r. 1920.

W roku 1901 w Manheimie pedagog niemiecki dr. Sikinger zapoczątkował system na doborze pedagogicznym oparty. Zarówno w systemie daltońskim, jak i manheimskim, zagadnienie drugoroczności nie istnieje.

Również i w systemie bawarskim (Ameryka powstał w pocz. 20 w.) zagadnienie to rozwiązywane jest dosyć ciekawie.

Nie będę pisał, na czem każdy z nich polega, sądzę, że większości nauczycielstwa wszystkie te próby innego, lepszego zorga-

nizowania pracy szkolnej, są znane, a jeżeli jeszcze nie, to odsyłam ciekawych do następujących prac:

H. Parkhurst. System daltoński.

B. Nawroczyński.— Uczeń i klasa.

„ Zasady nauczania.

Na gruncie polskim żaden z tych systemów w czystej formie nie zyskał sobie, z różnych względów, entuzjastycznych zwolenników na stałe.

Rzeczywistość polska zmusza nas do rozwiązywania zagadnienia drugoroczności przez ciągłe doskonalenie metod pracy w ramach obowiązującej organizacji szkolnictwa i przepisów wykonawczych, wśród których Statut publicznej szkoły powszechnej jest dużym krokiem naprzód.

5. Rola kierownika szkoły.

Niepodobna też pominąć milczeniem roli kierownika szkoły w stosunku do tych wszystkich zagadnień.

Jakąż ma on rolę do spełnienia?

1. Musi przede wszystkim dopilnować, by rozkład materiału naukowego był opracowany racjonalnie.
2. Czuwać nad doborem odpowiednich metod nauczania, któreby w dostatecznej mierze respektowały samodzielność dziecka w pracy i uwzględniały nietylko nauczanie, ale i uczenie się.
3. Ustalić, na początku każdego roku szkolnego na posiedzeniu R. P., wytyczne, któremi winni się kierować wszyscy nauczyciele, pracujący w danej szkole, przy ocenie pracy uczniów.
4. Uczestniczyć w posiedzeniach Komisji klasowych szczególnie w tych wypadkach, kiedy Komisja wystawia oceny.
5. Każdą niedostateczną ocenę gruntownie zbadać, biorąc pod uwagę wskazówki Statutu w par. 81 zawarte.
6. Mieć ogólny obraz oceny uczniów w poszczególnych klasach.
7. Zorganizować wśród Grono Naucz. akcję samokształceniową w kierunku gruntowniejszego i b. źródłowego poznania zagadnień poruszonych w niniejszym artykule.

Pren. rocz. zł. 6, półrocz. zł. 3. Nr. pojed. 60 gr. Konto P.K.O. Nr 30.365.

Adres Redakcji i Administracji: RÓWNE WOŁYŃSKIE, KURATORJUM.

Drukarnia Samorządowa w Równem, ul. Słowackiego 2.